

Ki Akarok Nyílni Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Erdőkertes

Tartalom

I.	Bevezető.....	3
	Az óvoda bemutatása	3
	Az óvoda jellemző adatai.....	3
	Küldetés – az intézmény filozófiája	4
II.	Gyermekekép – Óvodakép.....	6
III.	Az óvodai nevelés feladatai.....	10
	A) Az egészséges életmód alakítása.....	10
	B) Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	13
	C) Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	18
IV.	Az óvodai élet megszervezésének elvei	19
	A program megvalósításának személyi feltételei.....	19
	A program megvalósításának tárgyi feltételei	21
	Az óvodai élet megszervezése.....	22
	A) Csoportalakítás.....	22
	B) Napirend	23
	C) Hetirend	24
V.	Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	25
	A játék.....	25
	A tanulás.....	29
	1. Verselés-mesélés	29
	2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	31
	3. Rajzolás, festés, mintázás, és kézi munka.....	34
	4. Mozgás	35
	5. A külső világ tevékeny megismerése – környezetismereti tartalommal	38
	6. A külső világ tevékeny megismerése – matematikai tartalommal	39
	Munka jellegű tevékenység.....	41
	A tevékenységben megvalósuló tanulás	42
VI.	Az óvoda hagyományos ünnepei	44
VII.	A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek integrációja	45
	1. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése.....	46
	2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése	48
	3. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése.....	48
	4. Óvodai fejlesztő program – a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére.....	51
	5. Speciális étrendet igénylő gyermekek.....	52
VIII.	A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek.....	53

IX.	Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések	56
X.	Gyermekevédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	57
XI.	Az óvoda kapcsolatrendszere.....	60
	A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége	60
	A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok	62
	Kapcsolattartás a fenntartóval	62
XII.	A pedagógiai munka dokumentációi.....	64
XIII.	A pedagógiai szakmai munka eredményessége.....	66
XIV.	Szolgáltatások.....	66
XV.	A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	66
XVI.	A nevelőtestület tagjai számára ajánlott/kötelező szakirodalom és egyéb forrásanyagok.....	67
	FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	67
	1. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	67
	2. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	67
XVII.	Legitimáció	69
XVIII.	Melléklet	70

I. Bevezető

Az óvoda bemutatása (szociokulturális jellemzők, specifikumok)

Erdőkertes Pest vármegyében, a Gödöllői dombság szélén, Veresegyház közvetlen szomszédságában található. Gödöllő és Vác közötti elhelyezkedéséből adódóan, vonattal és busszal egyaránt jól megközelíthető. A főváros közelsége, a szép környezet és a friss, egészséges levegő sok családot vonz Erdőkertesre. Köztük gyakorta megtalálhatók a fiatal, kisgyermekes családok, összességében azonban a korosztályok aránylag kiegyenlítettek. A község közel 10 ezer fős, dinamikusan fejlődik. Ipari tevékenysége nincs, ezáltal sokan ingáznak.

Az óvoda jellemző adatai

- Az intézmény hivatalos elnevezése: Ki Akarok Nyílni Óvoda
- Az intézmény OM azonosítója: 032839
- Az intézmény címe: 2113 Erdőkertes, Rákóczi u 9-11.
 - feladatellátási helyek:
 - **Rákóczi u. 9-11. szám alatti székhelyen:** 200 fő, csoportok száma: 8
 - **Fő út 232. szám alatti telephelyen:** 25 fő, csoportok száma: 1
 - **Fő tér 4. szám alatti telephelyen:** 17 fő, csoportok száma: 1
- Az intézmény elérhetőségei:
 - honlap: www.kertesiovi.hu
 - email cím: kiakaroknyilniovoda@gmail.com
 - telefonszám: 06 28 595-086
- Az óvoda fenntartója, címe és elérhetősége: Erdőkertes Község Önkormányzata, 2113 Erdőkertes Fő tér 4.

A pedagógiai program alkotója, elfogadója

Bár pedagógiai programunk a nevelői testület által megalkotott, saját program, természetesen az óvoda igazgatósága odafigyelt arra, hogy építsen az alábbi dokumentumokra:

- Magyarország Alaptörvénye,
- Köznevelési Törvény,
- ENSZ gyermekek jogairól szóló Alapdokumentuma,
- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja,
- Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei,
- Alapító okiratunk.

Óvodánk dokumentumait egymással és a hatályos törvényekkel koherensen alakítjuk ki, figyelembe véve a mérési eredményeket, demográfiai mutatókat és egyéb külső mutatókat.

A pedagógiai programot Erdőkertes Község Önkormányzatának képviselő testülete fogadja el, és hagyja jóvá.

Jogsabályi megfelelést szolgáló egyéb információk:

- a nevelés nyelve: magyar
- hitoktatás lehetősége: szabadon választható

Küldetés – az intézmény filozófiája

Hogy mitől sajátos a mi programunk? Attól, hogy megjelennek azok az adottságok a mindennapi tevékenységeinkben, amelyek csak a mi környezetünkben vannak jelen, a számunkra értékesek, fontosak.

- **Pedagógiai programunk kiemelkedő feladata** a környezeti nevelés, néphagyomány ápolás, egészséges életmódra nevelés, a természetben jól eligazodó, problémáikra megoldást kereső és találó, szívesen kommunikáló gyerekek nevelése. Az összes tevékenység alapját a természet körforgása, változásai a hozzá kapcsolódó jeles napok, népszokások adják, egyre magasabb szintű tapasztalatszerzéssel. Óvodánk pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását. A mindennapi tevékenységrendszerünk része a környezettel kapcsolatos értékek felismertetése és azok megóvásának hangsúlyozása.
- Programunk tartalmazza a fenntarthatóság iránti elkötelezettséget, valamint kiemelten nagy figyelmet fordítunk a környezetünk védelmére, a zöld jeles napok megtartására. Intézményünk 2015 novemberében elnyerte a **Zöld Óvoda** címet. A pályázat benyújtását sokéves kiemelt környezeti nevelői munka előzte meg, amit jelenleg még kiemeltebben végzünk, és erre építjük a fejlődést elősegítő tevékenységeket. Ezt a tevékenységet a Zöld Munkacsoport koordinálja, segíti, kollégáikat szakmai anyagokkal látja el.
- Programunk fejlődés- és nevelés-lélektani alapokra épülve fő feladatának tekinti az óvodás gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételét. Egészséges, harmonikus személyiségfejlesztésre, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi érettség kialakítására helyezzük a hangsúlyt, az óvodai nevelési feltételek sajátos megszervezésével.
- Törekszünk az érzelmi biztonságot adó személyes kapcsolatok, az egészséges életmód, az alapvető szokásrendszer megalapozására.
- Programunkban az egészséges életmód fontos eleme az egészséges táplálkozási szokások kialakítása valamint a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása a mindennapi mozgásos tevékenységek által.
- Számunkra fontos, hogy az óvodai élet egészét jellemezze a nyugodt, egymásra figyelő, kölcsönösen együttműködő, elfogadó, harmonikus, a pozitív tulajdonságokat megerősítő légkör, a családdal való szoros együttműködés.
- Óvodai rendezvényeink a családok közösségi életét is gazdagítják.
- Az óvodai életrend megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat (vallási, nemzeti), figyelembe vesszük a napi életszervezésnél a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését. Ezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazunk.

- *Az óvodánk nevelőtestületének szemlélete* tükröződik abban is, hogy folyamatosan igyekszünk bővíteni a szakkönyvtárlományunkat, rendszeresen részt veszünk továbbképzéseken, jó gyakorlatokon, illetve alkalmanként házi bemutatókat szervezünk.

II. Gyermekkép – Óvodakép

Milyenek is ők?

Óvodai nevelésünk abból a tényből indul ki, **hogy az ember, mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.** A gyermek akkor tudja képességeit maximálisan alkalmazni, ha biztonságban érzi magát. A gyermek mintát követ, mind a felnőtt, mind a kortárs mintáját. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. A gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

Célunk, hogy a gyermekek egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek, s meglévő hátrányaik csökkenjenek. Óvodai nevelésünk alapelve, hogy nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Milyen mintát nyújt az intézmény a gyermek számára az értékes élethez

Célunk, hogy pedagógusaink példamutató magatartással és a megfelelő környezet kialakításával biztosítsák az egészséges életvitelt, a környezettudatos magatartást, a gyermekek **erkölcsi, közösségi nevelését**, szocializációját, képességeik fejlesztését, érzelmi világuk gazdagítását, a szép iránti vonzalmuk kialakítását. Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását. A családi nevelésre építve, azt kiegészítve óvodai nevelésünk célja, hogy a gyermekek többsége **óvodáskor végére** elérje az iskolai élethez szükséges megfelelő fejlettségi szintet.

Az óvoda helyi nevelési alapelvei és értékei

- Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek jogszabályban meghatározottak szerinti óvodai felvételétől az iskolába lépésig. Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.
- Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.
- Az óvoda (mikro és makro környezetbe ágyazott nevelési intézmény) helyi és társadalmi szükségleteket közvetít. Nem függetleníthető az őt körülvevő hatásoktól, mert az adott társadalom kultúrájával, szokásaival, értékrendjével mindig meghatározza a nevelés célkitűzéseit. A mai környezeti, gazdasági és társadalmi változások egyre erősebb rétegződést hoznak létre, felerősítve a hátrányok halmozódását is. Ezek a változások

megváltoztatják az óvodával szembeni elvárásokat, nevelési célokat, módszereket és eszközöket.

- Az óvodának a természeti és társadalmi környezettel szoros kapcsolatban kell működnie, a kultúrát nem csak közvetíteni, de teremtenie is kell.
- Az óvoda fontos feladata, hogy lehetőséget teremtsen a különböző közösségek kialakulásához, fejlődéséhez biztosítsa az egyén önmegvalósításának feltételeit.
- A nevelés egy belső erőből induló és irányított önkibontakoztatási folyamat fejlődésének elősegítése. Mindenki akkor képes az optimális fejlődésre, ha önmaga és a környezete fokozatosan, egymásra épülően találja meg a leghatékonyabb utat. Mindenkinek magának kell megismerni és megtalálni az összhangot a belső igényei és a külvilág elvárásai között. Ehhez a vívódással, konfliktussal, kudarccal teli fejlődéshez feltétlen szükségesek a biztonságot adó, nyugalmat sugárzó, harmóniát teremtő emberi kapcsolatok. Ezt csak egy demokratikus, emberséges, toleráns légkörű óvoda képes megvalósítani, ahol biztosítva van a szükségletek és jogok tisztelete és ezek maximális gyakorlati megvalósíthatósága.

Az óvoda célkitűzései – a pedagógiai program célrendszere

- A programunk céljai:
 - Segítse elő a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, személyiségük kibontakoztatását az életkori és egyéni sajátosságok és ez eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátásában is.)
 - Egyéni, differenciált készség- és képességfejlesztés, mindig az adott gyermek aktuális fejlettségéből kiindulva, természetes környezetben, a gyermek közvetlen tapasztalatszerzésére építve.
 - A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása, kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése, a kompetenciaérzés kialakítása, fenntartása.
 - Szeretetteljes, befogadó, a gyermekek érdekeit, egyéni igényeit szem előtt tartó, hátrányokat csökkentő óvodai nevelés.
 - A természetben jól eligazodó, problémáikra megoldást kereső és találó, szívesen kommunikáló gyermekek nevelése.
 - A sajátos nevelési igényű és a BTMN gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása.
 - Mély természetszeretet és a szülőföldhöz kötődés kialakítása.
- Amire vállalkoznak a nevelőtestület tagjai:
 - a gyermekek sajátítsák el az együttélés szokásait, tanuljanak meg figyelni, alkalmazkodni, együtt érezni egymással, miközben tolerálják egymás másságát
 - a célok megvalósításába bevontjuk partnereinket, ápoljuk, és lehetőség szerint bővítjük a helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködés
 - támogatjuk munkatársaink széleskörű szakmai felkészültségét, innovációs törekvéseit, minőség iránti elkötelezettségünk jelenti a biztosítékot céljaink eléréséhez.

- A gyermekeinket személyiségük sokoldalú fejlesztésével, egészséges életmódra való nevelésével, korszerű ismeretek és a környezettudatos szemlélet közvetítésével, versenyképes tudást nyújtva felkészítsük az eredményes további tanulmányokra.
- Egyén a közösségben: Célunk, hogy hagyományainkra, tapasztalatinkra és az óvodánk pedagógiai programjára építve - kialakítsuk és fejlesszük gyermekeinkben az örök emberi erkölcsi értékeket:
 - az egyén tiszteletét
 - a humánus gondolkodást
 - a közösség iránti felelősségvállalást
 - az empátiát, a toleranciát és mindazokat az alapvető képességeket, melyek a békés úton való konfliktusrendezést, a békés egymás mellett élést segítik. Célunk, hogy fejlődjön a gyermekek felelősségérzete önmaguk, szűkebb és tágabb környezetük, nemzetünk és hazánk iránt.
- A nevelőközösség pedagógiáját meghatározó tanulási környezet bemutatása:

Olyan támogató tanulási környezetet alakítunk ki, amelyben minden feltétel adott ahhoz, hogy a gyermekek tanulási képességeik optimálisan fejlődhessenek. Célunk, hogy gyermekeink tanulási kompetenciáit egyéni képességeinek megfelelő fejlesztésével megalapozzuk az egész életen át tartó tanulás igényét és képességét. A fenntartható fejlődésre irányuló környezeti nevelésünk során is az élethosszig történő tanulás elvét és gyakorlatát érvényesítjük. Az egész életen át tartó tanulásra való alkalmasság számos tanulási helyzet és kihívás iránti szükséglet és indítékok korai megalapozását jelenti, az óvoda preventív funkcióját megerősíti. A tanulásban, neveltségben lemaradó gyermekeknél a lemaradás, lemorzsolódás okait azonosítjuk, egyéni fejlődési tervet biztosítunk, eredményeinket mérjük és értékeljük. Munkánkban az e pedagógiai programban meghatározott módszerek mentén az óvodapedagógusok változatos, egyénre szabott módszerekkel végzik nevelőmunkájukat.
- Együtt az iskolával...

Intézményünkben fokozott figyelmet szánunk az iskolai élethez szükséges alap képességek megerősítésére, figyelembe véve az egyéni eltéréseket és fejlődési potenciálokat. A gyermekhez illesztett iskolakezdést, a kudarcok megelőzését szolgálják a pedagógiai programban azok a speciális, pedagógusokra vonatkozó feladat-meghatározások is, amelyek általános hatókörű szabályozóként érvényesek az intézmény teljes nevelőtestületére. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze:

 - óvodapedagógusok látogatása az iskolában
 - tanítók bemutatkozása az óvodai szülői számára
 - külön szülői értekezletek megtartása a leendő elsősök szüleinek
 - folyamatos szakmai kapcsolattartás az iskolával
 - az iskola életének, épületének, az ott dolgozó felnőttek munkájának megismertetése az iskolába kerülő gyerekekkel

- A szülők támogatása, a családokkal való együttműködés, együttnevelés

A pedagógusoktól elvárás, hogy ismerjék azokat a kihívásokat, szerepelvárásokat, amelyekkel napjainkban a kisgyermekes szülők szembesülnek. Ezek figyelembevételével előítéletmentes, elfogadó attitűddel, nyitott, partneri kommunikációra képesen alakítsák a szülőkkel való kapcsolatukat, támogassák őket gyermekeik nevelésében, a szülői szerepben való helytállásukban, segítsék elő, bátorítsák a családok bevonódását az intézmény életébe. A gyermekek eredményes fejlesztése érdekében a családot rendszerként értelmezzük, építünk a szülők bevonására, aktív részvételére. Támogató környezetet nyújtunk a szülők gyermeknevelési kompetenciáinak erősítéséhez, a szülői reziliencia fejlesztéséhez, valamint a segítő szolgáltatások igénybevételéhez.

- Az óvodai nevelés minőségfejlesztésének előmozdítása a családok, a szakszolgálati, a szociális és az egészségügyi hálózatok bevonásával.
- Az óvodapedagógus, az óvodaigazgató, és a nevelő munkát segítő pedagógiai asszisztens, dajka, valamint a technikai személyzeti ellátottság javítása, a foglalkoztatottak szakmai felkészültségének fejlesztése.

III. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelésünk feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- A) Az egészséges életmód alakítása
- B) Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- C) Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Az intézmény nevelési-oktatási céljai határozzák meg módszereink, eljárásaink kiválasztását, alkalmazását.

A) Az egészséges életmód alakítása

A gondozás és egészséges életmódra nevelés az óvodai nevelés egyik alapvető feladata, melynek **célja** a gyermekek –testi-lelki szükségleteinek kielégítése, testi képességük fejlődésének segítése, egészségük védelme, edzése és mindehhez az egészséges és biztonságos környezet biztosítása. Valljuk, hogy az egészséges életmódot az óvodáskorú gyermek a környezetétől sajátítja el, tapasztalatok, tevékenységek gyakorlással, ismeretszerzés során.

Óvodánkban folyó lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse az óvodás gyermekek kiegyensúlyozott pszichés fejlődését, támogassa a környezethez történő alkalmazkodást. Felkészítsen, és megoldási stratégiákat kínáljon a környezetből érkező ártalmas hatásokkal szemben, így csökkentve a káros következményeket, továbbá pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érő változásokra.

Óvodánkban a mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen

- az egészséges táplálkozásra,
- a mindennapos testnevelésre, testmozgásra,
- a testi és lelki egészség fejlesztésére,
- a bántalmazás és a bármilyen erőszak megelőzésére,
- a baleset-megelőzésre és elsősegélynyújtásra,
- a személyi higiéniére terjed ki.

Módszertani alapelvek

- A gyermekek gondozása, mozgásigényük és testi szükségleteik kielégítése
 - A gyermekek gondozásának alapvető feltétele, a gyermek-felnőtt közötti meghitt, elfogadó viszony.
 - A gondozási feladatok ellátásánál is legfontosabb szempontnak tartjuk a gyermekekkel való tapintatos, szeretetteljes bánásmódot, a szülőkkel pedig a jó emberi kapcsolat kiépítését.

- Óvodapedagógusaink, a pedagógiai munkát közvetlenül segítő pedagógiai asszisztensekkel és dajkákkal együtt, a fokozatosság betartásával törekednek arra, hogy a gyermekek egyre önállóbbak legyenek.
- A mindennapi szabad és szervezett mozgás fontos eleme pedagógiai programunknak, melyre a csoportszobákban és a játszó udvaron egyaránt lehetőséget biztosítunk.
- A testápolási tevékenységekhez olyan feltételeket teremtünk, hogy a gyermekek fokozatosan önállóan végezhesék el az ezzel kapcsolatos feladataikat.
- A gyermek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
 - Arra törekszünk, hogy a család segítségével megismerjük és elfogadjuk a gyermekek étkezési szokásait. Később fokozatosan ösztönözzük a gyermekeket a különböző változatos és egészséges ételek elfogyasztására (zöldségek, gyümölcsök).
 - Az étkezési kultúra alakítása- és erősítésekor a gyermekközösség mintaadó erejére is építünk.
 - Tudomásul vesszük, hogy a gyermekeknek egymástól eltérő étkezési szokásaik vannak.
 - A gyermekek heti étrendjét diétás szakáccsal állítatjuk össze, annak érdekében, hogy a vitamindús, zöldségekben, gyümölcsökben gazdag, kellő fehérjét tartalmazó, zsírszegény étrendet tudjunk biztosítani, valamint megfelelő diétát a szakorvosi javaslatoknak megfelelően. Figyelmet fordítunk a magas cukortartalmú ételek és italok kerülésére, illetve a magas sótartalommal bíró ételek sem kapnak helyet az intézményi étkezések során.
 - Az életmód kialakulásában meghatározó a család szerepe. Az egészségmegőrzésre és a betegségek megelőzésre nagy gondot fordítunk a szülők, a családok aktív bevonásával szervezett programok keretében is. (pl. családi egészségnap a Vöröskereszttel közösen, felvilágosító előadás).
 - A gyermekek egészséges életmódját a változatos **egészségfejlesztő testmozgással** biztosítjuk.
 - Az óvodában megbetegedett gyermekkel fokozottabb gondoskodással foglalkozunk, mindaddig, amíg a gyermek szülei meg nem érkeznek.
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása.
 - Óvodánk helységeinek kialakítása a gyermekek egészséges életmódját szolgálja.
 - A csoportszobák belső terét úgy alakítjuk ki, hogy a különböző tevékenységeknek legyen állandó helye, úgynevezett „kuckókat” képeztünk, melyek lehetőséget adnak a mikrocsoportos, elmélyült játékokra és változatos tevékenységekre
 - A csoportszobák és az egyéb foglalkoztató helységek esztétikus, nyugtató hatású díszítése adja a megfelelő környezetet a harmonikus személyiségfejlesztéshez.
 - Az óvoda helyiségein tükröződik az óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák esztétikai kultúrája. Ízléses, természetes anyagokból készült díszekkel történik a helyiségek dekorálása.

- Az óvodánk udvarán minden gyermek biztonságosan használhatja a mozgásfejlesztő játékokat.
- A gyermekek szabadtéri tevékenységei alatt is mindig gondoskodunk megfelelő mennyiségű ivóvízről (ivó kutak).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az óvodapedagógus az egyéni sajátosságok figyelembevételével segítse az egészséges életmód kialakítását.
- A megfelelő napi életritmus kialakításával biztosítsa a gyermekek egészséges testi és szellemi fejlődését.
- A tevékenységekhez nyugodt, sürgetésmentes légkört teremtünk (csoportszobákban udvaron és más helyiségekben) ügyelve a hőmérsékletre, a szellőztetésre, fényviszonyokra, páratartalomra, zajártalomra.
- Gondoskodik az étkezés kulturált lebonyolításáról.
 - Motiválja a gyermekeket az egészséges táplálékok fogyasztására személyes példájával, kedveltesse meg az új, ismeretlen ízeket.
 - Vegye figyelembe a gyerekek egyéni különbségeit a táplálkozási szokásokban, kényszerítés nélkül ösztönözze a gyerekeket az étel elfogyasztására.
 - Motiválja a rágást, sok nyers gyümölcs fogyasztását.
 - Tanítsa a gyermekeket az evőeszközök helyes használatára, biztosítsa a gyakorlás lehetőségét.
 - Biztosítsa, hogy egész nap álljon egészséges folyadék (víz) a gyermekek rendelkezésére.
- Segítse a gyermekek tisztasági igényének kialakulását testi szükségleteik kielégítésében.
 - Biztosítsa a bensőséges kapcsolatot.
 - Érvényesítse a fokozatosság elvét a gondozási tevékenységekben is.
 - Törekedjen az óvoda és a család együttműködésének összehangolására, illetve arra, hogy gyermekek a már kialakult szokásokat otthon is alkalmazzák.
 - Tisztálkodás, WC-használat, kézmosás, törülközés, fésülködés, fogápolás helyes, rendszeres végzésére nevelés az egészség megóvása érdekében történik, az intimitás tiszteletben tartásával és a nemi identitás figyelembevételével.
- Gondoskodik a gyermekek mozgásigényének kielégítéséről, változatos mozgáslehetőségekkel a teremben és a szabadban.
 - A mindennapos spontán és szervezett mozgás kiemelt szerepet kap a nevelési rendszerünkben.
 - A túlzott UV-sugárzásra, a légszennyezettség veszélyeire figyelve tartózkodunk a szabadlevegőn.
 - Fontosnak tekintjük, hogy a gyermek cipője megfelelő minőségű, állagú és biztonságos legyen, és erre a szülők figyelmét is felhívjuk.
 - A mindennapi mozgásnál a mezítláb való mozgást alkalmazzuk, amennyiben a terem vagy a terep erre lehetőséget biztosít.
 - A pedagógus rendszeresen szervezzen mozgásos játékokat, kirándulásokat.

- Biztosítsa a nyugodt, zavartalan pihenés körülményeit / megfelelő fekhely, szellőztetett terem, belső feszültségek oldása, külső ingerek kizárása/.
 - Vegye figyelembe a gyermekek alvásigényét, lehetőség szerint hagyja, hogy maguktól ébredjenek.
 - A pihenés feltételeinek megteremtése az egyéni és közösségi érdekek összehangolásával történik, figyelembe véve a gyermekek életkorából és fejlettségéből adódó különbségeket.
 - Délutáni pihenést segíti a rövid mese- vagy a halk zene vagy altatódal, énekhallgatás.
 - A zavartalan pihenés érdekében biztosítjuk a megfelelő méretű ágyakat, és az „otthont jelentő”, és balesetveszélyt nem rejtő „játék alvókák” használatát.
- Vegye igénybe szükség esetén különféle szakemberek segítségét a gyermekek egészségi állapotának megőrzéséhez.
 - Prevenció és korrekció szükségességének felmérése.
 - Rendszeres orvosi ellátás szervezése, szűrővizsgálatok
 - Pozitív viszonyulások kiépítése az orvossal, védőnővel a gyógyító eljárással kapcsolatban.
 - A só-szoba adta lehetőségeket a gyermekek az óvodai tevékenységeinek szervezésekor maximálisan kihasználjuk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermek önállóan végzi a testápolással kapcsolatos teendőket: mosakszik, fésülködik, fogat mos, zsebkendőt, WC-t használ, vigyáz a WC rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyére rakja.
- Étkezés közben kulturáltan viselkedik, igényli az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használja az étkezéshez szükséges eszközöket /kanál, villa, kés/ szalvéta, merőkanál.
- Önállóan, megfelelő sorrendben öltözik, vetkőzik. Ruháját, cipőjét rendben tartja, cipőfűzőjét megkötí. Ha fázik, vagy melege van, önállóan átöltözik.
- Ügyel saját maga és környezete rendjére, tisztaságára.
- Szereti és igényli a mozgást, szívesen vesz részt erő-ügyesség, gyorsaság és állóképesség fejlesztő tevékenységekben.

B) Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül a csoport normái alapján. Óvodánk egyszerre kívánja elősegíteni a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, teret engedve az önkifejező törekvéseinek. Célunk érzelmileg kiegyensúlyozott, társakkal, felnőttekkel szemben barátságos, nyílt gyermekek nevelése.

Módszertani alapelvek

- Programunk megvalósításának fontos feltétele, hogy az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak egymás közötti kapcsolatát pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Programunkban nem csak, hogy el kell viselni a „másságot”, de együtt élünk a sokszínűséggel, sőt örülünk a többértékűségből fakadó színes életlehetőségeknek. Ez pedig nem más, mint az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi lehetőségek összeegyeztetése azon a szinten, amely szinten egy csoport (esetünkben egy gyerekcsoport) együtt kell, hogy éljen napi több órán át. Nem célunk az eltérő értékek összemossa, egyesítése, nem célunk az „egyformásítás”, de célunk az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítő légkör kialakítása
- A mindennapi munka során ismereteinket folyamatos kreativitásban tervszerűen, de a gyermekeknek és az adott szituációknak megfelelően a változtatásra, rugalmasságra készen kell alkalmaznunk. Szükség van erre azért, mert a gyermekek, akikkel állandó kapcsolatban vagyunk, folyamatos változáson, fejlődésen mennek át. Sokféle hatás éri őket a család és a kommunikációs eszközökön keresztül, így minden és mindenki által új tapasztalatokat szereznek. Ezek az átélt információk sokszor ellentétesek és az általuk kiváltott érzelmek feszültségeket keltenek a kisgyermekekben. Az óvodapedagógus egyik feladata a jó helyzetismeret tükrében ezeket a feszültségeket feloldani a mindennapok során.
- Érzelmi nevelés
 - Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért fontos, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék a gyermeket.
 - Az óvodáskorú gyermekek érzelmi fogékonyságára alapozunk, a gyermekek családi életének hátterét megismerve.
 - Ébren tartjuk a gyermeki kíváncsiságot, a rácsodálkozást, a felfedezés örömét, a tenni akarásukat. Az összetett tevékenységrendszerből fakadó motivációk, az érdekes élményekkel a gyermek érzelmi életében meghatározó változásokat idéznek elő.
 - Alkalmat adunk és lehetőséget teremtünk a gyermekek pozitív érzelmeinek kiváltására:
 - a testi szükségletek kielégítésével,
 - a derűs, nyugodt légkör megteremtésével,
 - az értékes élmények nyújtásával,
 - a megértő-elfogadó magatartással,
 - a szeretet, és kötődés képességének fejlesztésével,

- a felnőttek, a társaik iránti szeretet és tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztésével,
 - az élménybefogadási képesség fejlesztésével,
 - a viselkedési nehézségek, és zavarok leküzdésével.
- Szocializáció biztosítása
 - Óvodánk lehetőség teremt arra, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket.
 - Alapelvünk, hogy a gyermeket annak elfogadására, megértésére neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól.
 - A szocializáció alapja, a gyermek biológiai fejlődését segítő, gondoskodó környezet kommunikációs kapcsolatrendszere.
 - **Fontos, hogy az óvodapedagógusok rendelkezzenek a közösségfejlesztés ismeretével, és az alapján valósítsák meg a rájuk bízott óvodai csoport közösségének fejlesztését.**
 - Fontosnak tartjuk, a szocializáció szempontjából meghatározó közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akarátának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozását.
 - Véleményünk szerint csak az az óvodai csoport válhat közösséggé, amelyikben minden egyes gyermek önmagában biztos, önálló és mindenkinek vállalható szerepet tölt be. Egyént nevelünk tehát, de az egyén érdekei csak a „másik” összefüggésében ér valamit, csak a többiekkel való relációjában válik jelentőssé. A „mi-tudatban” benne van „én-tudat” is, az „én-tudat” pedig, adott esetben, „mi-tudattá” alakulhat.
- Erkölcsi normák megalapozása az óvodáskorban
 - Nevelésünk szerint a szokásrend kialakítása, és az azokhoz való alkalmazkodás az óvodai erkölcsi nevelés alapja. Az egyes szokások, együttélési normák „betartatása” tehát nem azonos időben zajlik az azonos életkorú gyerekeknél sem, viszont az egyes értékek, szabályok felnőtt általi megítélése azonos kell, hogy legyen.
 - A „kettős mérce” eleve ellentmond az erkölcsnek. Ezért pl. mindenképpen fel kell venni a szemetet a földről, mindenképpen segíteni kell, ha valaki elesik stb. A differenciálás tehát abban nyilvánul meg, hogy kitől, milyen szinten várjuk el ezeket a cselekedeteket.
 - Véleményünk szerint az egyes reakciók megerősítése, illetve a sajnálkozás, ha az adekvát cselekvés elmarad, segítheti és meggyorsíthatja a belsővé válást. Az igazán hatékony dicséret a megelégedés, az öröm és sosem a tárgyi jutalom, mint ahogy a szokások elmaradásánál vagy be nem tartásánál sem jó, ha büntetést kapnak a gyerekek. A többiek, a gyerekcsoport tagjai amúgy is kifejezik az egyes

cselekedetekhez való viszonyukat, ami szintén a pozitív vagy negatív megerősítés egy szocializált formája, és ez az állapot már maga a közösségi érzés állapota.

- Nevelésfilozófiánk szerint ebben az életkorban elegendő ha az erkölcsiség az egymásra figyelésben, az együttműködésben, segítségadásban nyilvánul meg, illetve néhány együttélési szabály betartásában. (köszönés, játékeszközök helyrerakása stb.) A normák kialakulása és alkalmazása a mindennapok része, áthatja magát a gyermeki életet.
- Szűkebb és tágabb környezet megismerése
 - Óvodánk a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni **a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.**
 - A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet.
- A modell szerepe, viselkedése
 - A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése. Nagy hangsúlyt fektetünk az óvodai dolgozók modell-szerepére, kiemelve a példamutatás fontosságát minden téren, úgy, mint az óvodai dolgozók megjelenése, egyénisége, beszédkultúrája, empátiás képessége.
 - Az óvónő és az óvoda más dolgozója ebben a kapcsolatrendszerben minden gyermek képességét egyénileg, differenciált bánásmód elvének alkalmazásával fejleszti.
- Speciális fejlesztés
 - A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén az intézményben dolgozó szakemberek-mozgásterapeuták, fejlesztőpedagógus, kijáró logopédus az ellátást biztosítják, egyedi esetekben a gyermekek igényei szerint a fenntartó. szerződéskötéssel biztosítja az ellátást. (pl.: autizmus szakember)
 - A hátrányos helyzetű gyerekek ellátásában nagy segítséget biztosít a családsegítő szolgálat Esély Szociális Alapellátási Központ, a két intézmény együttműködése szoros, ami a speciális fejlesztést segíti.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig. A pozitív és negatív érzelmi töltés elfogadása, mely segíti az együttműködő társas kapcsolatok kialakulását, közösségbe való beilleszkedést.
- A gyermek–felnőtt; és a gyermek–gyermek közötti pozitív érzelmi kapcsolatok kialakítása.
- Az érzelmeken alapuló kapcsolatteremtő és megtartó képesség kialakítása, erősítése, közösségformálás – hagyományteremtéssel, tudatosan alkalmazott eszközökkel, és módszerekkel.
- Közös tevékenységek, élmények alapján szervezett óvodai élet biztosítása, mely erősíti az erkölcsi tulajdonságok kialakítását (együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság).
- Az önismeret megalapozása, pozitív megerősítése, mely által elősegítjük a mások tiszteletére, megbecsülésére nevelést.
- Szociális érzékenység kialakítása, mely elősegíti a gyermekeket a másság elfogadásában.
- A szülők már a nyílt napokon megismerkedhetnek az óvodával, az óvoda programjával, a leendő óvodapedagógusokkal. A befogadási időszakban, igény szerint, lehetőséget biztosítunk a szülők részvételére az óvodai életben. A befogadási idő alatt fokozott érzelmi biztonság megteremtésére törekszünk.
- Segítünk az elválás nehéz perceit megkönnyíteni, testközelséggel megnyugvást találni.
- Az újonnan érkező gyermekek befogadása a gyermek személyiségétől függően, az óvodapedagógus és a szülő közös megegyezése alapján.
- Az együttéléshez szükséges készségek, képességek, jártasságok kialakítása, formálása, melynek során megalapozódnak a gyermekek erkölcsi, akarati tulajdonságjegyei.
- Mindennapjainkban együttes élményekre épülő közös tevékenységet biztosítunk gyermekeink számára.
- A csoportok sajátos hagyományainak megteremtésével is erősítjük a „jó együtt lenni” érzését.
- Megismertetjük a gyermekeket az alapvető illemszabályokkal (köszönés, megköszönés, udvariasság, kérés, stb.)
- Megteremtjük és kialakítjuk a légkört ahhoz, hogy gyermekeink bizalommal forduljanak a felnőttekhez, ha problémájuk van, ha bánat, vagy öröm éri őket, ha konfliktusba kerültek valakivel.
- A következő jellemvonások erősítését tartjuk nevelésünkben fontosnak: becsületesség, igazságosság, fegyelem, kudarcűrész, kitartás.
- A társas kapcsolatok egészséges alakítása szempontjából elengedhetetlen az agresszió kerülése, a másság elfogadása, az önzetlenség s az értékővő magatartás (természet, környezet). Segítünk megtanulni, hogyan fejezzék ki szociálisan elfogadott formában a pozitív és negatív érzelmeiket. A gyermeki magatartás alakítása érdekében igyekszünk pozitív viselkedési mintákat közvetíteni.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Egymással és a felnőttekkel szemben nyitottak, segítőkészek, barátságosak, jószívűek;
- Ismerik az igazmondás, becsületesség, önzetlenség jelentését, magatartásukban tükröződnek ezek a jellemvonások;
- Kerülik az agressziót, képesek a konfliktusok önálló kezelésére;
- Értékvó magatartásukkal védik környezetüket, a természetet;
- A sikerélmények mellett az őket ért kudarcokat is el tudják viselni;
- Tevékenységeiket áthatja a kötelességtudat, kitartás, fegyelem.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének várható eredményei az óvodáskor végére:
 - A csoportba való minél sikeresebb beilleszkedés, a szokások elsajátítása, reális énkép, önismeret kialakulása, a segítségkérés–elfogadás megfelelő módjának alkalmazása; a
 - közösség részeként is tudnak működni.

C) Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés célja az anyanyelv szeretete, ismerete a kommunikációs kedv fenntartásával, továbbá az inger- és élménygazdag környezet megteremtésével, az érzékelés észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség, és a mozgás fejlődésének folyamatos biztosítása. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.

Az óvodapedagógusok feladata

- Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel.
- A gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára építve tervezzük és szervezzük a mindennapi játékba integrált komplex tevékenységeket, melyben arra törekszünk, hogy a gyermekek sok érzékszervre ható és közvetlen tapasztalatszerzés útján jussanak új ismeretekhez.
- Feladatunk a gyermekek spontán és szervezett formában szerzett ismereteinek bővítése, rendszerbe foglalása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Kialakul a gyermekek feladattudata, tudásvágya
- Képesek a tartós figyelemkoncentrációra
- Fogalmi gondolkodásuk kialakulóban van
- Teret adnak alkotó képzeletüknek
- Mozgásuk összerendezetté, finommotorikájuk fejletté válik

IV. Az óvodai élet megszervezésének elvei

A program megvalósításának személyi feltételei

BEOSZTÁS	LÉTSZÁM
Igazgató	1 fő
Igazgató-helyettes	2 fő
Óvodatitkár	1 fő
Óvodapedagógus	10 fő
Fejlesztő pedagógus	3 fő
Logopédus	1 fő
Pedagógiai asszisztens	11,5 (11 fő 8 órában, 1 fő 4 órában)
Dajka	10 fő
Konyhai alkalmazott	1 fő

A nevelőtestület képzettségi mutatói

Képzettség típusa	Résztvevők száma	Szakterület
Óvóképző főiskolát végzett pedagógusok	10 fő	
Másoddiplomás képzésben részt vett	4 fő	környezeti nevelés (2fő) közoktatási intézményvezető (2fő)
Szakvizsgával rendelkezők	4 fő	

Az intézmény dolgozói folyamatos kapcsolatban állnak egymással. Pedagógiai munkánk sikerességéhez elengedhetetlen a folyamatos kommunikáció, együttműködés. Az intézmény gondoskodik a pedagógusok, pedagógiai munkát segítő, valamint a gyermekek és szüleik közötti folyamatos információ cseréről és együttműködésről.

A kapcsolattartás, információ csere formái:

- beszélgetések
- értekezletek
- munkaközösségi megbeszélések
- szakmai továbbképzések
- házi bemutatók, hospitálás

A különböző továbbképzéseken szerzett ismeretek és kompetenciák óvodán/szervezeti egységeken belül történő átadásának módszertana, eljárása:

- Intézményi jó gyakorlatok alapján.

Az intézmény belső továbbképzési rendszere:

- A nevelés nélküli munkanapokon témától függően, szakember bevonásával.

- A nevelőmunkánk középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitvatartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban délelőtt óvodapedagógus, délután pedagógiai asszisztens foglalkozik. Amennyiben a humán erőforrásban hiány lépne fel, azt azonnal jelezzük a fenntartó felé, ezzel elősegítve a pedagógiai munka zökkenőmentes menetét.
- Munkatársaink személyiségvonásainak legfontosabb jellemzői: elfogadás, hitelesség, tapintat és az empátia.
- **Az óvodánkban a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésünknek.** Óvodapedagógusaink nyitottak az önművelésre, a továbbképzésekre, és az így megszerzett ismereteket hatékonyan építik be a mindennapi nevelőmunkába.
- A program megvalósításához szükséges továbbképzések témáját, és a továbbképzésekben résztvevő óvodapedagógusok névsorát az éves továbbképzési terv tartalmazza.
- Az óvodapedagógusok módszertani kultúrája kiterjed a gyermekek személyes és szociális képességeinek fejlesztésére is.
- Az óvodapedagógusok minden nevelési év kezdetére ezen programunk alapján megtervezik éves nevelő-oktató munkájukat. Nevelőmunkájuk során mindig a program céljait, feladatait, valamint a gyermekek aktuális állapotát figyelembe véve választják meg pedagógiai módszereiket, eszközeiket.
- **Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt, egymás támogató munkája hozzájárul az óvodai nevelés eredményességéhez.**
- A pedagógiai munkában a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megteremtéséhez bevonjuk a pedagógiai munkát közvetlenül segítő pedagógiai asszisztenseket és a dajkákat is.

Az óvodapedagógus személyisége és jellemzői

- Önálló és tudatos személyiség, legyen képes a felé közvetített ingereket megfelelően értékelni.
- Sokoldalúan képzett, spontaneitásra képes, kreatív egyéniség.
- Nyitottsággal legyen képes az intimitásra is szülővel, gyerekkel, kollégával egyaránt, az információkat kezelje bizalmasan.
- Nevelési és kapcsolatteremtési attitűdjeiben nyilvánuljon meg az elfogadás, empátia, hitelesség.
- Ismerje fel erősségeit és hibáit, szükség esetén helyesbítsen.
- Rendelkezzen megfelelő önismerettel.
- Érdeklődjön és vegyen részt a folyamatos szakmai fejlődésben.

- Érdeklődjenek egymás munkája iránt, hospitáljanak más csoportokban, illetve fogadják egymást tevékenységeiken. Ezen alkalmakkor jó gyakorlatot adhatnak át egymásnak, új módszereket tanulhatnak.
- Munkájának alappillérét a szakmai ismereteken túl az odafigyelő gyermekismeret képezze.
- Érzelmi, hovatartozási szempontok nem befolyásolhatják a gyermekek elfogadásában.
- Legyen képes megtalálni a rábízott gyermekek számára a legmegfelelőbb utat az optimális fejlesztés érdekében.
- Személyiségének rendelkezni kell annyi vitalitással, hogy az általa sugárzott aktivitás és nyugalom kiegyensúlyozottsága pozitívan hasson a rábízott közösségre.
- Fontos, hogy környezetével is a harmóniát, motivációt, időt tudjon teremteni munkája során.
- Feladata a megfelelő értékek kiválasztása és közvetítése, problémahelyzetek teremtése, melyek ösztönzőleg hatnak a közösségre.
- Sok-sok feladat és elvárás, amelyek egyaránt fontosak, de mindig a gyermek és a szülő kell prioritást élvezzen a megoldások során.

A program megvalósításának tárgyi feltételei

Az intézmény szűkebb és tágabb környezete

A pedagógia munka 10 csoportban zajlik, maximális férőhelyszám: 242 fő.

Tárgyi adottságok és feltételek

- Épület: minden igénynek megfelelő
- Foglalkoztató/csoportszobák: 10 világos, esztétikusan berendezett csoportszoba, amelyből hatban galéria bővíti a játszó helyet.
- Fejlesztő helyiségek: fejlesztő szoba és logopédiai szoba
- Tornaszoba, jól felszerelt szertárral
- Egyéb helyiségek: Sós-szoba, jól felszerelt oktató - szertár
- Udvar és kert a nevelés-fejlesztés szolgálatában:
 - Tágas, zöld udvar, lombos fákkal: A különböző udvarrészek jól felszereltek, az egyes játszórészekben korszerű, esztétikus, biztonságos fa játékok várják a gyerekeket.
 - Tornaudvar a csoportszobák között.

A program megvalósítását támogató eszközök, felszerelések

- Általános és program specifikus eszközök bemutatása
 - Mozgásfejlesztő eszközök:
 - Mozgáskotta
 - Gonge érzékelő korongok
 - Így tedd rá eszközök
 - Ayres tölcser

- Greisswald padok
- Winther biciklik, rollerek
- A környezeti nevelést fejlesztő udvari eszközök:
 - komposztáló
 - bogárvizsgáló
 - csoportokhoz tartozó kiskert
 - gyermek kerti szerszámok
- Terv a tárgyi környezet és eszközök felszerelések fejlesztésére
 - újabb komposztáló kihelyezése
 - magaságysok bővítése
 - gyermek kerti szerszámkészlet bővítése
 - udvari eszközök folyamatos karbantartása és bővítése

A gyermekbalesetek megelőzése

- Az év megkezdésekor, illetve szükség szerinti gyakorisággal (pl. kirándulás előtt) az életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően ismertetjük a gyermekekkel az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó szabályokat, a tilos és elvárható magatartási formákat. Felhívjuk a figyelmüket a veszélyforrásokra. Az ismertetés tartalmát dokumentáljuk.
- Az óvoda házirendjében meghatározzuk a felnőttek számára azokat a védő, óvó előírásokat, amelyeket a gyermekek óvodában tartózkodása során szem előtt kell tartaniuk.
- Az óvoda SZMSZ-ben meghatározzuk azokat a feladatokat, amelyeket az igazgatónak, az óvodapedagógusoknak, illetve az alkalmazottaknak a gyermekbalesetek megelőzésében, illetve baleset esetén el kell végezniük.

Az óvodai élet megszervezése

A) Csoportalakítás

Óvodánkban homogén csoportokban zajlik a nevelő-oktató munka, mely optimálisan biztosítja a gyermekek életkorának megfelelő fejlesztési lehetőségeket. A vegyes csoportokkal ellentétben sokkal több figyelmet kapnak azok a fejlesztendő területek, melyek az adott életkor sajátosságai, jellemzői. A gyermekek csoportba sorolását nagy körültekintéssel igyekszünk szervezni.

A csoportok munkáját az óvodapedagógus szervezi, irányítja, a pedagógiai asszisztens és a dajka aktív részvételével, valamint külső segítő szakemberek (logopédus, pszichológus, gyerekorvos, fejlesztő pedagógus) bevonásával.

B) Napirend

A gyerekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek megtervezésével. A rendszeresen visszatérő ismétlések érzelmi biztonságot teremtenek a gyerekekben. A napirend igazodik a különböző programokban megfogalmazott feladatokhoz. Figyelembe veszi a helyi szokásokat, igényeket. A jó napi- és hetirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napirendben az időkeret is rugalmasan változik az évszaknak megfelelően.

Nyitástól – ebédig (5-35 perces csoportos foglalkozások szervezése)	Szabad játék Folyamatos reggeli lehetősége (Előtte és utána testápolási teendők) Játékba integrált tanulás benne, az óvodapedagógus által kezdeményezett cselekvő, felfedező, játékos tevékenységek - beszélgetés - verselés, mesélés , dramatikus játék (drámajáték), bábjáték - rajzolás, festés , mintázás, kézimunka - ének, zene, énekes játék, gyermektánc - a külső világ tevékeny megismerése, benne matematikai tartalmú tapasztalatszerzés Szabad játék és játékos mozgás a csoportszobában/ szabadban Mindennapos szervezett mozgásos játék- benne láb- és testtartást javító torna
Ebéd (kb. 12-kor)	Testápolási teendők Ebéd Testápolási teendők
Ebédttől – Uzsonnáig (kb.12:30-14:30)	Mese Pihenés, folyamatos felkelés
Uzsonna (kb.14:45-től)	Testápolási teendők Uzsonna Testápolási teendők
Uzsonnától- Az óvoda zárásáig (kb.15:00-től)	Szabad játék Mozgásos játékok a csoportszobában és a szabadban Választható párhuzamos tehetséggondozó gazdagító tevékenységek

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságul

fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal. A gyermekek fejlődésének nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják.

A napi-és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusa alakítja ki, melyek során biztosítani kell a következő tevékenységeket:

- Szabadon választható tevékenységek, játék: A kötetlen, szabadon választott tevékenységek a gyerekek önkéntes részvételét jelenti. A kiscsoportosoknál ez a szervezeti forma érvényesül mindenben, a testnevelésen kívül.
- Kötött formában szervezett tevékenységek: Kötött formában szervezett tevékenységeket hetente legalább 1 alkalommal biztosítunk. Mozgás, testnevelés a kis csoportosoknak a II. félévtől kötött, a többi korosztálynak a nevelési év egészében kötött. A hét minden napjára a kötött jellegű a mindennapos testnevelés, és a mozgásfejlesztés.
- Kötelező tevékenységek:
 - Mozgásfejlesztés / kötelező vagy kezdeményezett
 - Reggeli
 - Játék a szabadban
 - Tisztálkodás
 - Ebéd
 - Pihenés
 - Uzsonna
 - Délutáni szabadidős tevékenységek

C) Hetirend

A napirendhez hasonlóan a hetirend is visszatérően stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenység. Az óvodapedagógus döntése alapján lehetőség van a rugalmasságra, azonban a következőket figyelembe kell vennünk:

- az óvoda sajátosságait
- a családi hátteret
- évszakokat
- a személyi feltételeket
- a csoport összetételt
- a gyermekek fejlődési ütemét

A tevékenységek szervezése a nevelési év folyamán:

3 → 4 évesek	november 1-jétől - május 31-ig
4 → 5 évesek	október 1-jétől - május 31-ig
5 → 7 évesek	szeptember 15-től - május 31-ig

V. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

A játék, a tevékenységekben megvalósuló tanulás, és munka helye programunkban

A játék

Módszertani alapelvek:

- A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.
- A játék - szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szüksége, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé.
- A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik: értelmi képességek, érzékszervek, megfigyelő képesség, emlékezet, képzelet, gondolkodás, alkotó képzelet, beszédkészség, problémaérzékenység, erkölcsi ítéletalkotás.
- A gyerekek szabad játékválasztása a játék szabadságát jelenti, de nem nélkülözheti a szabályokat, hiszen ezek teremtik meg a nyugalmat, a biztonságot a közösségen belül.
- A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.
- A játék célja maga a játék és a fejlődés.

Az óvodapedagógus feladatai

- **A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.**
- A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A felnőtt jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy **megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket**

és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus-szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

- *A nyugodt légkör* az egész óvodai élet elengedhetetlen feltétele. A nyugodt légkör megteremtése érdekében fontos az együttélés szabályainak, szokásainak kialakítása. Ne alkalmazzunk sok szabályt. A kevés, de megfelelő szabály betartása nem okoz gondot a gyermekeknek. Inkább fokozza biztonságérzetüket, segíti őket az eligazodásban.
 - *Az idő:* A játék a gyerek alapvető tevékenysége. Ezért arra törekszünk, hogy a napirendben a legtöbb időt a játék töltsse ki. A folyamatos reggeliztetéssel, hosszabb, folyamatosabb játékidőt biztosítunk a gyerekek számára. Figyelünk arra, elmélyülten tevékenykedjenek, legyen idejük elképzeléseiket megvalósítani. Fontos, hogy a délelőtti és délutáni játék egyenértékű legyen.
 - *Megfelelő hely:* A gyermek szabad mozgása, a játék térbeni kibontakozása, az egymás mellett játszó csoportok és az egyedül játszó gyerekek számára az óvodapedagógus alakít ki megfelelő helyet - ha szükséges- a bútorok átrendezésével is. Az aktívabb gyerekek számára éppen úgy lehetővé kell tenni a játékot, mint azoknak, akik nyugalmat igényelnek. Helyet kell biztosítani az asztalon játszható társas és építőjátéknak is. Nemcsak a szobában kell biztosítani az elmélyült, nyugodt játékot és az ehhez szükséges helyet, hanem az udvaron, a játszótereken és a kirándulások alkalmával is.
 - *A játékeszközök:* A játékszer részben motiválja, ösztönzi, gazdagítja a gyerek elképzeléseit, segíti elgondolásainak megvalósítását, részben pedig magának a játéknak a tárgya. Olyan játékszereket kell a gyerekek kezébe adnunk, amelyek segítik a játék kialakulását és motiváló fejlesztő hatásúak. A jó játékszerek ezen kívül esztétikusak, könnyen tisztíthatóak és veszélytelenek. Jó minőségű, különböző alapanyagból készüljenek, sokféleképpen, egymással variálva illeszkedhessenek a játék témájához. Minél több természetes anyagból készült játék legyen a gyermekek környezetében.
 - *Előzetes játékélmény biztosítása:* A játék élménye származhat: családból, környezetből stb. Előzetes tapasztalatok hatására keletkeznek, nem minden tapasztalat, benyomás válik élménnyé, csak az, ami érzelmeket vált ki. Feladatunk, hogy minél több olyan tapasztalatot szerezzenek a gyerekek, amelyek élménnyé válnak.
- Vegyük észre az átlagostól eltérően játszó gyerekeket! Minden esetben derítsük ki a gátolt, kapkodó, kényszeres, romboló játék okát!
 - Kísérjük figyelemmel a csoportunkban lévő gyerekek játékfejlődését!
 - Segítsük a gyerek egyéni és életkori sajátosságainak megfelelő játékválasztását, hogy képességei és készségei optimális fejlődéséhez járuljon hozzá a játék!
 - Figyeljünk a játékfajták arányaira!
 - Gyakorló játéknál figyelniünk kell, hogy a 2 tárgyas manipuláció egészüljön ki 3 tárggyal végzett manipulációra! Ez a fejlődési fok újabb tapasztalatszerzésre ad lehetőséget.

- A szerepjátéknál feladatunk változatos, sokféle élményt (irodalmi, társadalmi) biztosítani.
- A szabályjátékokat kedveltessük meg a gyerekekkel. Eleinte sokat játszunk együtt velük! Olyan szabályjátékokat válasszunk, amelyekben a gyermekek próbára tehetik leleményességüket, ügyességüket. Kevés, könnyen megjegyezhető és könnyen betartható szabályt állítsunk.
- Bábjátéknál akár rögtön óvodába lépéskor ismertessük meg a gyerekeket a bábokkal. A beszoktatást minden esetben megkönnyítjük velük. Sokfajta báb álljon a gyerekek rendelkezésére.
- Dramatizálásnál engedjük a gyerekek szabad kibontakozását, önkifejezését.
- A barkácsolás sokféle anyagot igényel. A folyamatosan összegyűjtött anyagokat jól látható, a gyerekek által is könnyen elérhető helyen tároljuk.
- Építő-konstruáló játékokhoz feladatunk változatos, megfelelő minőségű és méretű eszközöket biztosítani.
- A népi gyermekjátékoknak igen fontos személyiségfejlesztő hatásuk van. Feladatunk: énekzenei tevékenységben minél több énekes népi gyermekjátékot megismertetni, valamint szabadban is játszható népi gyermekjátékokat játszani.

A tevékenység színterei – Az óvodáskor játékfajtái

- **A gyakorló játék**

A gyermek veleszületett tulajdonsága a tárgyak birtoklási vágya, a velük való manipulálás igénye. A gyakorló játék a 3-4 éves gyerekek kedvelt játéktevékenysége.

- **A szerepjáték**

A 4-5 éves gyerekek domináns tevékenysége. A gyermek a maga által elképzelt „mintha” helyzetben, az önként felvett „szerepet” igyekszik megvalósítani. Szereplésre azért kerülhet sor, mert a gyermek képes mélyebb érzelmi átélésre, gazdag érzelmvilága áthatja viselkedését, meghatározza gondolkodását, irányítja képzeletét, valamint játéktevékenységét is.

- **Szabályjáték**

Az óvodáskorú gyermek játékpiramisának csúcsa. Legjellemzőbb tulajdonsága a szabály dominanciája. A szabályjáték örömforrása a szabály betartása. Ismerünk mozgásfejlesztő és értelemfejlesztő szabályjátékokat. A szabályjáték biztosítja az önmegvalósítás lehetőségét, a versenyszellemet. A szabály biztosítja a játék komolyságát, valamint a játékkal való azonosulást. Minél komolyabban veszi valaki a játékszabályt, annál jobban át is éli a játék izgalmát. A szabály betartásában egyszerre érvényesül a társak igénylése, legyőzésének szándéka, valamint a győzelem utáni vágy.

- **Bábjáték**

Bábjáték során a gyerek áttételesen szerepet jelenít meg, ő nincs ott csak a hangja. A cselekmény mozgásra épül, az érzelmeket hozza mozgásba, ezért művészi erejű. A bábjáték növeli a gyermek beszédkedvét, oldja a beszédgátlásokat, lehetőséget biztosít párbeszédese formák, monológok gyakorlására.

- **Dramatizálás, drámajáték**

A dramatizálás és drámajátékok hátterét a mese világa, valamint a valóság adja. Dramatizáláskor a gyerekek saját, vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon. A dramatizálás a mozgáson, beszéden, látványon alapszik. Dramatizálás során fejlődik a gyerekek kommunikációs készsége, amely érzelmi színezetet kap. Gyakorolják a különböző gesztusok használatát. A dramatizálás segít a társak megismerésében és közösségformáló, együttes élményt nyújt. A drámajáték az óvodában a személyiségfejlesztés módszere is lehet, melynek során a gyermek a dráma klasszikus elemeit használja: tér, idő, mozgás, beszéd, jelmez és a test. Fontosabb játéktípusok:

- Azonosulási játékok
- Koncentrálni játékok
- Hangzást felismerő játékok
- Kapcsolatteremtő játékok
- Lazító játékok

- **Barkácsolás**

Fontos, hogy a barkácsolás mindig a játék igényéből induljon ki, ne legyen öncélú. Fontos, hogy a barkácsolt játékszerekkel a gyerekek szabadon játszhasználnak, esetleg kiegészítőként használják játékaikban (mesedramatizálás, bábozás, szerepjáték).

- **Építő-konstruáló játék**

Építő-konstruáló játék során a gyerekek különböző játékszerekből, elemekből összeraknak, létrehozhatnak valamit. Eleinte spontán építenek, majd egyre átgondoltabban, meghatározott céllal

építenek. E tevékenység során a gyerek különböző játékszerekből összerak, létrehoz valamit. Eleinte spontán, de később az átgondolt, meghatározott céllal végzett építés dominál. Fontos az eszközök változatossága, legyenek különböző színű, nagyságú és anyagú kész és félkész eszközök. Az eszköz kiválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe:

- a csoport átlagos fejlettségét
- összetételét
- érdeklődését
- egyéni képességeket

Építés, konstruálás közben a gyerek átéli az alkotás örömét, fejlődik a kreativitása. Tanulja és tapasztalja a rész-egész viszonyát, megtanul tervezni, szerkeszteni. Építés közben rengeteg matematikai ismeretet szerez a gyerek. Szimmetrikus alakzatok építése, kirakása, azonos szélességű, hosszúságú, magasságú építőelemek keresésével a téri kiterjedések megismerése. Az építéskonstruálás elősegíti a szem-kéz koordináció fejlődését. A kisebb és bonyolultabb összerakást igénylő eszközök segítik a finommotorika fejlődését. Percepció fejlesztésére is nagyon jó lehetőség nyílik. Az összerakás-szétválasztás, az egy-egy elem kirakása közben a rész-egész viszonyát ismeri meg. A téri helyzetek, formák, színek, anyagok fogalmának megismerése, megnevezése által fejlődik verbális kifejezőképessége.

- **Népi gyermekjátékok**

Jelentős személyiségfejlesztő hatásuk van. Többnyire kör formában játszhatók. A gyerekek interaktív kapcsolatban vannak egymással: mindenki, mindenkit lát. A népi gyermekjátékokban a párbeszédreszek és a dallamrészek egyaránt jelen vannak.

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén:

Mozgásfejlődés

- a nagymozgás folyamatos, gördülékeny, összeszedett
- a finommozgás pontos, célirányos

Értelmi fejlődés

- a gyerek játékában elmélyült, kitartó
- játék közben beszéde tiszta, pontos, tudjon új szavakat alkalmazni
- emlékezete pontos
- felismer ok-okozati összefüggéseket
- képes figyelmét tudatosan is irányítani
- képes megjegyezni és betartani a szabályokat

Érzelmi fejlődés

- képes pozitív és negatív érzelmek kifejezésére
- azonosulni tud pozitív és negatív szerepekkel
- tudja elfogadni a kudarcot
- tud örülni társainak, társai sikerének

Szociális fejlődés

- tudjon együttműködni társaival képes közös megegyezésre
- képes belátni tévedését, kudarc esetén képes magán uralkodni
- segítséget nyújt: a rászorulóknak tud játékot irányítani vagy szerepet elfogadni

A tanulás

A tanulás lehetséges formái az óvodában

A tanulás lehetséges formái programunkban játékba ágyazott komplex tevékenységekben valósulnak meg, oly módon, hogy a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozásokat tervezünk és szervezünk.

1. Verselés-mesélés

Módszertani alapelvek

- Az óvodapedagógusok a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művekből választanak, a természeti környezetről, állatokról, és a „zöld” jeles napokhoz kapcsolódóan is. A felhasznált irodalmi anyagokat az óvodapedagógusok módszertani tudatossággal válogatják, mert csak a művészi értékű irodalmi alkotás biztosítja a gyermek számára az esztétikai élményt.

- Az irodalmi nevelés szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, az énekkel és a mozgásos játékokkal.
- A mese-vers műalkotás, irodalmi érték, esztétikum, realitásra tanít, komplex egységként jeleníti meg a világot, szembesíti a gyermeket az élet nagy eseményeivel, indirekt módon nyújt ismereteket.
- A mese a gyermeki fantázia legadekvátabb megjelenési formája, a gyermeki gondolkodáshoz hasonlóan mindent szélsőségesen leegyszerűsített formában, szituációban mutat be, ezáltal segíti a külvilág és a első érzelmek megértését. Szimbólumokon keresztül segíti a gyermeket saját indulatainak, belső feszültségeinek kezelésében, legyőzésében. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat
- A mesélővel való személyes kapcsolat érzelmi biztonságot, intim helyzetet teremt, a gyermek ennek az érzelmi biztonságnak a hatására egy eleven, belső képvilágot jelenít meg, mely a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. Ennek eredményeként alakul ki a későbbiekben az „olvasó ember”.
- A mese-vers közös élmény, közösségformáló esemény, a bennük megjelenő erkölcsi kategóriák segítik a közösségi magatartás formálódását.
- A napirendben is kiemelt helye van a **mesélésnek**. Minden délutáni elalvás előtt rendszeresen meséljünk rövid, megnyugtató meséket.
- Teremtsünk ismétlődő szokásokat, rituálékat a mesehallgatás előkészítésére.
- Lehetőség szerint kevés gépi mesét alkalmazzunk!
- Beszoktatáskor, befogadási időszakban alkalmazzunk nyugtató felnőtt-gyermek népi mondókákat, verseket.

Az óvodapedagógus feladatai

- Az óvodapedagógus teremtsen nyugodt, biztonságos légkört a mese-vers hallgatásához.
- A tudatos tervezés mellett adjon teret a spontaneitásnak.
- Használja ki a mindenkori szituációkban rejlő pedagógiai fejlesztő lehetőségeket.
- Keltse fel a gyermekek érdeklődését az irodalmi alkotások iránt.
- Ismertesse meg a gyermekekkel a magyar népköltészeti, népmesei alkotásokat.
- Segítse elő a környező világ megismerését a művészeti alkotások által.
- Teremtse meg a lehetőséget a mese-vers spontán feldolgozásához (rajz, festés, bábozás, dramatizálás)
- Lehetőség szerint fejből meséljen-verseljen.
- Alakítson ki állandó, nyugodt, meghitt helyet a meséléshez.
- Használja ki az ismétlések én-erősítő hatását.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek a szabad mese-vers választására – alapozza meg a csoport kedvenc meséinek kiválasztását.
- Ismertesse meg a szülőkkel a mese és versanyagot. Tudatosítsa a szülőkben a közös verselés-mesélés fontosságát, segítse elő, hogy a gyermek otthon is kapjon rendszeresen verset, mesét, különös tekintettel az esti elalvás előtt.

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- Szívesen, figyelmesen hallgat verset-mesét
- Az ismert versek, mesék, mondókák ismétlését kéri
- Ismeri a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásokat
- Vannak kedvenc meséi, versei, kedvenc, vagy nem szeretett mesehősei
- Képes a meséket saját szavaival elmondani
- A verseket pontosan vissza tudja adni
- Kedvenc meséit szívesen adja vissza rajzban, bábozásban, dramatizálásban
- Vannak kedvenc könyvei, vigyáz a könyvekre

2. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Módszertani alapelvek

- A zenei nevelésre a nap bármely során lehetőség nyílik a különféle tevékenységekhez kapcsolva, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközként szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
- Az ének-zenei tevékenység az óvónő kezdeményezése által az egész napot áthatja. A mozgás, a ritmus, a zene egymástól elválaszthatatlan egységben jelent zenei élményt az óvodás korú gyermekek számára.
 - A gyermekek az anyanyelvhez hasonlóan élik meg a zenét, mint a hangulatok, érzelmek, a jó közérzet fontos kifejezőjét.
 - Érzelmeken keresztül motiváljuk őket, de befolyásoló tényező a gyermek zene iránti fogékonysága, érdeklődése. Fontos, hogy közvetlen tapasztalással éljék meg a zenét, aktívan cselekedtessük őket, hogy elsajátítsák a zenei fogalmakat, játékos kötetlen formában.
- **A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.**
- **A gyermektánc a felfogásunkban a néptánc figurákkal való szabad mozgás örömet jelent, oly módon, hogy minden táncos alkalom az együttes mozgás örömet adja a gyermekek számára. Az óvodai táncok elsősorban az ugrások megismertetése jelenti, mert ezek egyszerű motívumokat tartalmaznak. Fontos a tánclépések mintaszerű bemutatása.**
- Az ének-zenei nevelés célja az ének- zene megszerettetése, illetve a zeneértő, zene szerető, kiegyensúlyozott, kulturált emberré nevelés.
- Az óvónő személyre szabott feladatokkal, egyéni és differenciált zenei tevékenységekkel fejlesztheti a gyermekek képességeit.
- Javaslatok a zenei képességek fejlesztéséhez:
 - Mondókák „óvodai tanítása nagyon fontos, zenei értékük egyenlő a gyermekdaléval” (Forrai). A mondókák teszik lehetővé a bensőséges kapcsolat

kialakítását felnőtt és gyermek között (höcögtetők, lovagoltatók, hintáztatók, csiklandozók). Ezekkel megalapozzuk a gyermekek zene iránti érdeklődését, az egyenletes lüktetés megérzését, gyakorlását és elsajátítását.

- Énekes-dalos játékok: - az óvodapedagógus a gyerekek fejlettségének, képességének figyelembevételében tervezi meg a tanítandó dalanyagot. A témaköröket belátása szerint és az alkalomhoz fűződve – évszakok, ünnepek, események- tervezi. A zenei képességek fejlesztését fokozatosan valósítjuk meg tiszta éneklés, zenei hallás, ritmusérzék, formaérzék, zenei alkotókészség, mozgás, - mindezekben belül ügyelve a helyes hangterjedelem kiválasztására.
- Műdalok – kiválasztásuk az óvónő felelőssége! Hangképzetük bonyolult, nem minden esetben való egy óvodás gyermek számára. Csak tisztán éneklő nagycsoportban merjük betervezni.
- Zenehallgatás: a kiválasztott dallal, zeneművel, hangszerjátékkal felkeltjük a gyermek érdeklődését a zene iránt. Az óvodapedagógus olyan dallamot válasszon, amit „művészien” tud a gyermek felé közvetíteni. A zenehallgatás anyaga határtalan, az óvodapedagógus jó ízlésén múlik a megfelelő kiválasztás!
- Játékos-táncos mozgásanyag: A 3-6-7 éves korú gyermek mozdulatai egyszerűek, természetesek. Néphagyományunk gazdag mozgásanyagából választhatunk olyan egyszerűbb formákat, melyek megfelelnek a gyermek életkorának.

Ajánlás az egyes korcsoportok mozgásanyagára:

- Kiscsoport:
 - egyenletes térdmozgás csípőre tett kézzel
 - térdrugózás kéz jobbra-balra fordulattal
 - guggolás körjátékkal
- Középső csoport:
 - ringás állva- kissé jobbra-balra
 - páros sarokemelgetés
 - oldalzáró lépés egy irányba
 - zárólépés előre
 - szökellés
 - dobbantás
 - forgós
- Nagycsoport:
 - sarokkoppantás elől, váltott lábbal
 - kis csárdáslépés (egylépéses csárdás)
 - zárólépés hátra
 - forgás egyedül, párosan
 - lépés dobbantással
 - sergés

Ezeket a mozgásokat kísérhetjük tapssal - ettől dinamikusabbá válik a mozgás. Ezen mozgásformák által fejlődik a gyermekek mozgáskoordinációja, térirány-érzékük fejletté válik. Természetesen erőltetni nem szabad, akinek kedve van, az kapcsolódjon be a játékba.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek zenei képességeinek játékos fejlesztése A zenei „anyanyelv” játékos elsajátíttatása mondókás, dalos játékok és egyéb zenei élmények által.
- A zenei hatás, ritmusérzék, tempótartás, emlékezet, képzelet, zenei alkotókedv, érzelmi és értelmi nevelés fejlesztése.
- A gyermeki kreativitás kibontakoztatása, sokféle ütő- és ritmushangszer használatával cselekedtetéssel.
- A zenei hatás, ritmusérzék, tempótartás, emlékezet, képzelet, zenei alkotókedv, érzelmi és értelmi nevelés fejlesztése.
- A különböző énekes játékok felhasználásával a koordinált mozgás fejlesztése.
- Megfelelő feltételek biztosítása a zenei játékokhoz – hely, idő, eszközök, kiegyensúlyozott légkör.
- A zenei anyag helyes megválasztása: az életkori sajátosságok és egyéni fejlettségi szintek figyelembevételével, valamint a differenciálás lehetőségének érvényesítésével.
- Az óvónő zeneszeretete, személyes példamutatással.
- Kulturált előadásmód, lehetőség szerint minél több hangszer használata az óvónő részéről.
- Zöld ünnepekhez kapcsolódó dalok, mondókák megtanítása
- Törekszünk a természetes anyagok és termékek felhasználására a ritmushangszerek készítésénél
- Az óvodapedagógus „tervszerű-naprakésztsége” legyen jelen a mindennapok zenei nevelésében!

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- A zene természetes társa a gyermekeknek, a zene iránti érdeklődésük, zeneszeretetük áthatja mindennapi életüket!
- Szeretnek énekelni, mondókázni, kezdeményeznek önállóan énekes játékokat.
- Képességeik és adottságaik szerint tudnak tisztán énekelni, egyszerű dallammotívumokat énekelnek vissza.
- Mozgásuk koordinált, tudnak társaikhoz alkalmazkodni.
- Képesek kört alakítani, körben járni, menetirányban haladni.
- Egyszerű, esztétikus, játékos táncmozdulatokkal ötvözik a zenei tevékenységet.
- Érzik a tempót, a lüktetést és a ritmust, ezt alkalmazzák is mondókákon, dalokon, mozgásukban.
- Játékos mozdulatokkal, tapssal, járással, koppantással képesek megjeleníteni ezeket.

3. Rajzolás, festés, mintázás, és kézi munka

Módszertani alapelvek

- A vizuális nevelés összetett folyamat, magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, az építést, a képalakítást, a konstruálást, kézimunkát a műalkotásokkal való ismerkedést, a környezetalakítást.
- **A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.**
- A vizuális nevelés a vizuális gondolkodás helyes irányú fejlesztésének eszköze.
- **A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.**
- A vizuális nevelés a kreativitás, az **alkotó képesség** megnyilvánulásának egyik fontos eszköze. Az ábrázolás a világ megismerésének sajátos formája. A gyermek külvilághoz fűződő kapcsolatát érzelmi síkon éli át, cselekvésen keresztül tükrözi. A reakciók egyik specifikus kifejeződése a gyermekrajz és téralakítás. A vizuális tevékenységben számtalan fejlesztési lehetőség van. A gyermeki alkotások árulkodnak alkotójuk érzelmeiről, arról, hogy mit tudnak a körülöttük lévő világról.
- Az óvoda épületét és a csoportszobákat gyermekek által készített rajzzal, plasztikai alkotással díszítjük.
- A vizuális nevelés az egész vizuális kultúra átadásának folyamatát jelenti, melynek során a felnőtt közvetítésével a gyermekek betekintést nyerhetnek az emberiség vizuális kultúrájának egészébe, mely a gyermeket egyenként neveli a környezet kulturált felhasználójává és alakítójává.
- Célja, hogy a gyermek megfigyelő észlelése az adaptáció megfelelő szintjén működjék, hogy a kornak megfelelő jelzésrendszerekben biztonságos tájékozódást tegyen lehetővé.
- Választható technikák pl: rajzolás, festés, gyurmázás, barkácsolás, építés, képalakítás, konstruálás, kézimunkázás, stb.

Az óvodapedagógus feladatai

- Keltse fel a gyermekek érdeklődését az anyagokkal való tevékenységre, tanítsa meg a gyermekeket az eszközök helyes használatára.
- Biztosítson minél több anyagot, ismertessen meg minél több technikát a gyermekekkel
- Fejlessze a gyermekek szépérzékét, biztosítson különböző programokhoz lehetőséget. Gyakoroltassa az esztétikus környezet felismerését, óvását, alakítását, szerettesse meg a gyermekekkel a szépművészetet.
- Segítse a kezdeményező kreatív magatartás érvényre jutását, élményeket biztosítása által. Segítse a gyermekek intellektuális látásának fejlesztését

- Kísérje figyelemmel a gyermek ábrázoló tevékenységének fejlődését, a gyermekek valamennyi rajzát, alkotását kezelje értéként.
- Ismertesse meg a szülőket a vizuális technikákkal és azok fontosságával.
- Vegye figyelembe a gyerekek egyéni képességeit.
- Kiemelkedő tehetségű gyermekek tehetséggondozása.

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- esztétikusan, változatos módon használják a színeket, ismerik az alapszíneket és a színárnyalatokat, tapasztalatot szereznek a színkeverésből, tudják, mely színeket miből lehet létrehozni
- megnevezik a formai jellemzőket, felismerik a tárgyak térbeli kiterjedését, viszonyítani tudják más dolgokhoz, saját magukhoz
- képalkotásukban egyéni módon jelzik a térvizonyokat, távolságot, nagyságot
- a különböző vizuális eszközöket helyesen használják, fokozott önállósággal alkalmazzák a megismert technikákat
- egyénileg és csoportosan is képesek alkotni, tudnak mintázni gyurmából, agyagból
- egymás munkáját képesek értékelni
- a közös munkák értékelése során saját műveikkel és a műalkotásokkal kapcsolatban szóbeli véleményt nyilvánítanak
- szívesen vesznek részt közvetlen környezetük szépítésében

4. Mozgás

Módszertani alapelvek

- A mozgás az érés folyamatában, a fejlődő gyermek természetes szükséglete.
- A gyermekek első tanulási tevékenységei közé tartozik a mozgásos tanulás.
- **A mozgások készségének kialakulásával fejlődnek a képességek, amelyek hatására**
- **fokozatosan differenciálódik az idegrendszer működése. Ezzel párhuzamosan fejlődik az érzékelő-funkciók kifinomulása, (látás, hallás, tapintás, egyensúlyérzék, tér és idő-érzékelés és testkép) így pontosabbá válik a környezet ingereinek érzékelése, észlelése.** Ez lehetővé teszi a környezethez való jobb alkalmazkodást, ismeretek elsajátítását, az egész személyiség fejlődését.
- A mozgásos élményeken keresztül javul a mozgáskoordináció.
- A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, a mondókás-énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.
- **A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítjük az irányított mozgásos tevékenységekkel. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás,**

szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

- Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására. A jól ismert, készség szintű feladatok gyakorlására a köredzést, mint az egyik leghatékonyabb foglalkoztatási formát alkalmazzuk.
- A módszer lehet utánzó, játékos, vagy utasításra történő. A gyakorlatok ismertetése legyen közvetlen, könnyen érthető, felszólító jellegű, tevékenységre készítető. A bemutatás „varázsa” mindenkor biztos siker, ha az óvónő eleget tud tenni az elvárásoknak, de akkor is hatásos, ha megfelelő irányítással végezteti egy gyermekkel.

Az óvodapedagógus feladatai

- A testnevelésen belül **feladatunk** a személyiség fejlesztése a fizikai aktivitáson keresztül.
- Feladatunk testi képességeik (ügyesség, gyorsaság, erő, állóképesség,) kibontakoztatása, a gyermek tájékozódó, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermek szabad mozgáskedve.
- Az óvodapedagógus minden rábízott gyerekben tudja felfedezni azokat az adottságokat, amelyek a legerősebbek és ezek fejlesztéséhez találja meg a legkedvezőbb tevékenységi módokat.
- Az eredményesség és az élményszerű testmozgás érdekében, tudjon lelkesíteni, engedje, sőt tanítsa meg a gyerekeket örömeik kifejezésére (lehet néha hangos is), segítsen a kudarcok elviselésében.
- Differenciált terhelést alkalmazása.
- A gyerekek egyensúlyérzékének, a ritmusérzékének, a motorikus képességeinek, a testséma és a helyes testtartás fejlesztése.
- Térbeli, időbeli tájékozódás fejlődésének segítése.
- Mozgáskoordináció, mozgásműveltség fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által
- Az egészséges életmódra való igény megalapozása, az aktív mozgáshoz történő hozzászoktatás, egészségmegőrzésre való törekvés.
- A család szemléletmódjának formálására való törekvés

A tevékenység színterei

- A szabad, spontán mozgás:

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyerekekkel, mert az állandó belső késztetést érez a mozgásra. Örömmel és természetes módon gyakorolja azt. A mozgásos játékok tere igazán a kinti tér, az óvodaudvar. A gyerekek különböző terepeken gyakorolják a természetes mozgásokat: fogó, mászások, gurulások, bújócskák, futások-járások, labdajátékok, téli időszakban: csúszkálás, szánkózás, hógolyózás (focipálya).

A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyerek önként vesz részt. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

- A szervezett testnevelés (mozgásfejlesztés)

Tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, emelések-hordások, egyensúlyozások, mozgásos játékok alkotják. A testnevelés szervezeten két formában van jelen az óvodában:

- A mindennapokban 10-15 percben, sok játékkal, a testnevelés-foglalkozásokon már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák kialakításával, pergő ritmusú frissítő mozgással, alapozó feladatok, TSMT gyakorlatok bevezetésével.
- A testnevelés foglalkozásokon, amit az óvodapedagógus heti 1-2 alkalommal kötött formában szervez, állandó napokon.

Differenciálás

- Speciális mozgásfejlesztés

A fejlődés folyamatát megzavaró körülmények (születés előtt, alatt, után, betegségek, balesetek, elhanyagoló életkörülmények) zavarokat idézhetnek elő a gyermek személyiségének

fejlődésében. Sok esetben az óvónő csak nyugtalanságot, furcsa viselkedést- vagy megjelenést, esetleg teljesítménybeli zavarokat érzékel. Szakemberek a Helyi Esélyteremtő Program keretében szűrővel döntenek el, kiknek van szüksége speciális mozgásfejlesztésre, melyet heti rendszerességgel, helyben, az óvodában kapnak a gyermekek. Ezen zavarok redukálásához biztosít lehetőséget a TSMT és az Alapozó terápia mozgásfejlesztése. Speciális eszközeivel lehetőséget teremt a mozgásfejlődés újraszerveződésére és ezen keresztül a hozzá társuló képességrendszerek fejlesztésére. Hatása és alkalmazási lehetősége rendkívül széles skálájú. Az eszközöket az óvodapedagógusok csoportjaikkal is használhatják, testnevelés foglalkozásokba, szabadidős programjaikba beépíthetik. Szükség szerint mozgásfejlesztő pedagógus irányításával terápiás fejlesztésre van lehetőség. Az eszközök használata alkalmat teremt az egyéni fejlettségi szint figyelembevételére, élményt ad, a gyermekek által igen kedvelt vestibuláris ingereket előidézi. Használatával a gyermek személyisége stabilabbá, kiegyensúlyozottabbá válik. Mivel az adaptációs képességek javulnak, így a feszültségek oldódnak. Szerteágazó hatásán keresztül a fejlődési folyamatok felgyorsulnak.

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- A gyerekek szívesen, örömmel mozognak.
- Képesek harmonikus, összerendezett mozgásra.
- A gyerekeknél kialakulnak a nagymozgások, a finommotorika, az egyensúlyérzék.
- Mozdásos játékok közben is betartják a szabályokat.
- Ismerik a téri irányokat, a jobb és bal oldal fogalmát.
- Kézdominanciájuk kialakult.
- Eszközhasználatuk biztos, önálló.

5. A külső világ tevékeny megismerése – környezetismereti tartalommal

Módszertani alapelvek:

- A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti- emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.
- A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. Mindez kellő alapja lehet a természet- és környezetbarát életmódnak.
- A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.
- Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

Az óvodapedagógus feladatai

- Természettudatos életszemlélethez szükséges kompetenciák fejlesztése.
- Elegendő idő, alkalom, hely, eszközök biztosítása a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Törekszünk arra, hogy minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalatot szerezzenek a gyerekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Életkoruknak megfelelő szinten olyan szokásrendszer kialakítása, amelyek meghatározóak a környező világgal való harmonikus kapcsolatteremtéshez.
- Az egész életen át tartó tanulás képességeinek alapozása.
- Egészséges életmód normáinak követése.
- Tervezésünkben fontos helyet kap a közvetlen környezetünk szebbé tétele, udvarunk virágosítása, gyógynövényes kertünk ápolása, valamint a termés betakarítása, virágmagok gyűjtése, gyógynövényeink szárítása és fogyasztása is.
- Megismertetjük a gyerekekkel az óvoda nevét, logóját.
- Nagy figyelmet fordítunk a madáretetésre.
- Segítjük a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlődését.
- Zöld jeles napokhoz kapcsolódó programok szervezése.
- A megvalósítást szolgáló témák: pl.
 - a természeti, társadalmi és az ember által épített környezet megismerése
 - falusi környezetünk szépségei és gondjai
 - természeti környezet
 - vizek állat és növényvilága
 - erdő és életközösségei
 - környezetbarát életmód szokásainak elsajátítása

- környezetvédelem, természetvédelem
- hagyományos ismeretanyag: család, emberi foglalkozások, emberi test

A tevékenység különleges szinterei – Zöld jeles napok

- Október 4. Állatok Világnapja – megismerkedés az állatvilág sokszínűségével (kirándulás keretein belül, pl. a Veregyházi Medveotthonba)
- Március 22. Víz Világnapja – ismerkedés a víz takarékos használatával, a víz tisztaságának megőrzésével, a vízi és vízparti élővilággal
- Április 22. Föld Világnapja – a környezetünk szebbé tétele, megóvása az ártalmas szennyezéstől. Óvodaudvar virágosítása. A szelektív hulladékgyűjtés fontosságának hangsúlyozása. Kirándulás a Vácrátóti Nemzeti Botanikus Kertbe
- Május 10. Madarak és fák napja – közvetlen környezetünkben és hazánkban élő madaraink megismerése, lelőhelyük, életmódjuk megfigyelése

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, felismerik a különböző közlekedési eszközöket, tudják, hogy azok hol közlekednek és azok az emberek munkájaként készülnek.
- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézmény (iskola, orvosi rendelő, posta, polgármesteri hivatal, rendőrség) rendeltetését
- Felismerik és megnevezik környezetük színeinek sötét és világos változatait
- A tárgyak, jelenségek között néhány feltűnő összefüggést ismernek fel
- Igényesek testük tisztaságára
- Ismerik a napszakokat, a reggelt, az estét
- Tudnak különbséget tenni az évszakok között, ismerik az egyes évszakok néhány jellegzetességét
- Ismerik a „növény” szót. Tudják, hogy a fa, bokor, virág, fű, a zöldségfélék, mind növények.
- Tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van.
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat képesek csoportosítani aszerint, annak alapján, hogy hol élnek, milyen a környezetük, külső jegyeik, hasznosságuk.
- Ismerik lakásuk címét, szüleik foglalkozását

6. A külső világ tevékeny megismerése – matematikai tartalommal

Módszertani alapelvek

- A természeti, emberi, tárgyi környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben is alkalmazza.

- Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítéloképessége, fejlődik tér-sík- és mennyiségsszemlélete.
- Törekedünk kell minél több érzékszervi és mozgásos tapasztalat szerzése az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, valamint annak formái, mennyiségi viszonyairól.

Az óvodapedagógus feladatai

- A logikus gondolkodás megalapozása.
- A mennyiségi, alaki, nagyságbeli és térbeli viszonyok megismertetése.
- A gyermekek tér, sík és mennyiségsszemléletének kialakítása, ítéloképességük elmélyítése.
- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, érdeklődésük megfigyelése, megismerése – ezen ismeretek alapján az egyéni és csoportos fejlesztés megtervezése.
- Az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése.
- Probléma helyzetek teremtése az érdeklődés ébrentartása érdekében.
- Az emberi és tárgyi környezethez fűződő pozitív viszony kialakulásának elősegítése.
- A tevékenység során fejlesztjük a gyermekek beszédmegértő és nyelvi kifejezőkészségét, értelmi képességét.
- Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését.
- A megvalósítást szolgáló témák, pl.
 - halmazok képzése, összehasonlítása tulajdonságaik szerint
 - halmazok bontása részhalmazokra
 - halmazok elemeinek sorba rendezése
 - halmazok összemérése becsléssel, párosítással
 - mennyiségek összemérése (magasság, hosszúság, tömeg, űrtartalom, terület)
 - sorszámok
 - tapasztalatok a darabszám változásáról
 - építések, alkotások szabadon, feltétel megadásával
 - tevékenységek tükörrel
 - tájékozódás a térben
 - tájékozódás síkban
 - geometriai alakzatok

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- Legyenek tisztában alapvető matematikai fogalmakkal - térbeli viszonyok, formák, színek, méretek, tárgyak - ismerjék fel és nevezzék meg ezeket.
- Biztosan tudjanak tájékozódni térben és síkban.
- Tudjanak 10-es számkörben számolni.
- Állapítsák meg a számosságot becsléssel és a matematikai játékok által, amit már elsajátítottak.

Munka jellegű tevékenység

Módszertani alapelvek

- A személyiségfejlesztés egyik eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.
- E célra irányuló tevékenység, melyet külső szükségesség indokol, a gyermekektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást igényel.
- Az önként, kedvvel végzett aktív tevékenység közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat szereznek, látják eredményét. Közben megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok használatát, a munkaszervezés folyamatait.
- A gyermek munkajellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.
- A közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.
- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Az óvodapedagógus feladatai

- A munkavégzéshez szükséges hely, idő és eszközök biztosítása
- A gyermekekkel való együttműködés
- Folyamatos értékelés
- A munkához való pozitív viszonyulásával adjon mintát a gyermekeknek
- Feladatunk, hogy elérjük: a munka végzésére belső motiváció készítse a gyermeket, alakuljon ki a munkához való pozitív viszonya. Mindezek elérésében támaszkodunk a gyermek tevékenységi, utánpótlási vágyára, önállósodási törekvéseire.
- Gyermekeink fejlettségi szintjét félévente mérjük saját mérési rendszerünkben, melynek segítségével akár százalékos formában is kimutatható, melyik gyermek milyen fejlettségi szinten áll.

A tevékenység színterei

Munka jellegű tevékenységek

- önkiszolgálás
- naposi munka
- közösségért végzett tevékenységek
- alkalmoszerű munka

A munkafajták helyszínei:	A munkafajták lehetőségei
Épületen belül	pl. terítés, rendrakás az étkezőben, játékok helyrerakása a csoportszobában, csoportszoba díszítése, sepregetés, teremrendezés: szükség esetén székek, asztalok, szőnyegek átrendezésében való segítségnyújtás ágynemű összehajtogatása délutáni pihenő után rendrakás a mosdóban, törölközők, poharak helyre tétele rendrakás az öltözőben, cipők helyre tétele, ruhák fogasra akasztása
Épületen kívül	pl. virágöntözés, ültetés, sepregetés, száraz falevelek összehordása, szabadtéri játékeszközök helyére hordása, lenyírt fű összeszedésében való segítség.

Fejlődési jellemzők az óvodáskor végén

- az önkiszolgálást teljes önállósággal természetes teendőként látják el
- önállóan tevékenykednek, észreveszik elvégezhető feladataikat
- segítséget nyújtanak társaiknak, a felnőtteknek
- ügyelnek személyük és környezetük gondozottságára
- a naposi munka teendőit önként, pontosan végzik
- fejlődik feladattudatuk, kitartásuk, felelősségtudatuk
- kialakul önértékelésük, önbizalmuk, a másokról való gondoskodás igénye
- örülnek a sikeresen elvégzett munka eredményének
- környezetünkben ismerjék meg a tárgyak helyét, vegyék el önállóan, amire szükségük van, és használat után tegyék is oda vissza
- a csoportszoba könnyebb berendezési tárgyait szükség esetén rendezzék át /szék, asztal, pad, összetolás, terítés
- a felnőttek kérésének tegyék eleget, spontán is segítsenek

A tevékenységben megvalósuló tanulás

Módszertani alapelvek

- Az óvodai nevelési gyakorlatunkban a tanulás folyamatos, melynek színtere a komplex játékba integrált tevékenység.
- Helyi pedagógiai programunk felfogásmódja, hogy a tanulást folyamatosan utánzásos, spontán és részben irányított ismeretszerzésként értelmezi. Ez az egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, séták alkalmával, az óvodapedagógusok által kezdeményezett játékos komplex tevékenységekben valósul meg.
- Pedagógiai programunkban a tanulás **elsődleges célja** az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

- Óvodapedagógusaink a tanulást támogató környezet megteremtése során építenek a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.
- A tanulás feltétele a gyermek cselekvő részvétele, aktivitása, közvetlen tapasztalatszerzése az egyes tevékenységekben.

VI. Az óvoda hagyományos ünnepei

Hagyományos ünnepeink célja a hagyományok őrzése, átadása. Az ünnepektől függően a szokások, az alkalomhoz illő magatartás gyakorlása, a közösségekhez tartozás élményének felkeltése, elmélyítése. Az éves munkatervben meghatározott időpontokban az alábbi ünnepekre készülünk:

- Őszi családi „ovibuli”
- Őszi kiállítás
- Márton-napi lámpás felvonulás
- Adventi megnyitó
- Mikulás ünnepség
- Mikulás túra
- Adventi vásár
- Karácsonyi ünnepség
- Farsang
- Óvodai Bál
- Március 15-i Nemzeti Ünnepe
- Húsvét
- Anyák napja
- Gyermeknap
- Évzáró vagy búcsúztató ünnepség
- A gyermekek születésnapja, névnapja

Szülőbevonás az óvoda életébe az alábbi programokkal:

- Ovi-Buli
- Ovi-Bál
- Őszi kiállítás
- Márton-napi lámpás felvonulás
- Adventi megnyitó
- Adventi vásár
- Mikulás-túra
- Anyák napja
- Évzáró vagy búcsúztató ünnepség

VII. A kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igénylő gyermekek integrációja

Alapelvek

- Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek léte, nevelése és fejlesztése illeszkedjen az óvodai nevelésünk egészébe. Mivel minden gyerek más, ezért szemléletünk alapja a differenciálás a kiemelt figyelmet igénylő gyermek nevelésében.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért speciális nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más. A pedagógusaink értő figyelemmel fordulnak feléjük.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknek, önmaguknak is kell cselekedniük önmagukért.
- Minden gyereknek joga van, életkorának és egyéni fejlettségének megfelelő szinten, tisztában lenni saját állapotával, jogaival és lehetőségeivel.
- A gyermekek képességstruktúrájuk bizonyos területén, egy bizonyos szinten állnak, de lehet, hogy egy másik területen már más szintű fejlettséget mutatnak.
- Programunk felfogása szerint:
 - minden kisgyerek fejleszthető.
 - a gyermek meglévő képességeiből indulunk ki

Különleges bánásmódot igénylő gyermekek

1. sajátos nevelési igényű gyermek
2. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek
3. kiemelten tehetséges gyermek
4. hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek
5. speciális étrendet igénylő gyermekek

Pedagógiai programunkban a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése több irányban történik

- A gyerekek fejlődésének nyomon követésekor megismerjük pillanatnyi fejlettségi állapotukat annak érdekében, hogy tovább lehessen fejleszteni őket.
- A tevékenységorientált fejlesztés, gazdagító programok által (pl. néptánc, vizuális nevelés, néphagyomány-ápolás)
- A gyermekek spontaneitásából kiinduló fejlesztés
- A feladatorientált fejlesztés során az óvodapedagógus kompetenciájánál fogva a differenciálási szintekre és a képességfajtákra vonatkozó ajánlásokat variálja az adott kisgyerek fejlettségi szintjéhez, állapotához igazítva, figyelembe véve a segítő szakkompetencia (pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus) útmutatásait.

- Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség minél több szféráját próbálja bevonni a fejlesztésbe, oly módon, hogy a feladatot és a személyes élményt egy szituációba integrálja.

1. A sajátos nevelést igénylő gyermekek befogadása és fejlesztése

A sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A pedagógus feladata a dajkák, pedagógiai asszisztensek felkészítése és bevonása a kisgyermek nevelésébe. Óvodapedagógusaink érzelmileg azonosulnak az integrációval, elfogadják és természetesnek tartják. Fontosnak tartjuk, hogy megértsük a gyermek adott állapotának lényegét, és a fejlesztéséhez vezető utat. Az óvodapedagógusok feladata gyerekközösség és az érintett kisgyermek kapcsolatában az együttélés alakítása a mindennapi élet megszervezése és irányítása.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai:

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára:

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai:

Az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével történik a specifikus fejlesztés. Az SNI gyermekek minden esetben szakember általi egyéni fejlesztést igényelnek. Az intézményünkben a Helyi Esélyteremtő Program keretein belül 4 fős fejlesztő team foglalkozik a gyermekekkel.

- Differenciálás

Programunkban a differenciált fejlesztés azt jelenti, hogy minden gyermek a maga módján, a maga ütemében, a maga képességei szerint tudjon fejlődni és ki tudjon kibontakozni. Véleményünk szerint a kiugró képességű gyerekek fejlesztése is ebbe a körbe tartozik, hiszen az elv azonos, mert mindenkit a maga szintje és képességei szerint kell nevelni. A kisgyermek fejlődésében nem hagyjuk figyelmen kívül az érést, amely a fejlődési folyamat sajátos, ám mindig jelenlévő jelensége. Tudjuk, hogy az érés során válik láthatóvá, hogy a fejlődés nem egyenletes, nem egyenes vonalú, felfelé tartó irány, hanem hol felgyorsuló, hol lassuló, időnként stagnáló, néha visszaeső vonulat. Legtöbbször nem tudható előre, hogy a személyiség mely összetevői fejlődnek majd „jó”, vagy mely összetevői alakulnak másképp, illetve azok mikor „hozzák be” magukat. A hagyományosan jól fejlődő jegyek és az eltérően fejlődők együttesen vannak jelen a személyiségben, valamint az egyes képességek sem egyszerre és nem egyenletesen fejlődnek. Óvodapedagógusaink tudják, hogy a kisgyermek tulajdonságainak, képességeinek változásai egyfajta diszharmóniát eredményeznek, amely csak látszatra nem harmonikus.

- Inklúzió

Nevelésünkben az inklúzió azt jelenti, hogy a „minden gyerek más” elvet valljuk, elfogadjuk a gyermek személyiségét, képességeinek, egyéniségének, nevelési szükségleteinek megfelelően oktatjuk, neveljük. Ez az elv programunk minden elemében érvényesül.

- Integráció

Az integráció az inkluzív pedagógiai gyakorlatunk azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti. Programunkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása. Akkor eredményes a programunk, ha a gyermekek saját kereteiken, szokásaikon belül és azokkal együtt képesek fejlődni, egy nevelési szintéren belül, ahol többen (sokan) nevelődnek együtt. Ez a bánásmód egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést. Álláspontunk szerint a tanulás során (a szociális tanulás esetében is) mindig az előzetes ismeretekre kell építenünk..

Az óvodai integráció mindennapjaiban a játékot tekintjük alaptevékenységnek. Programunkban a játék megfigyelése elősegíti a differenciált tervezést, a konkrét célok, feladatok, módszerek, eszközök, időkeretek, munkaformák meghatározását. Minden gyermek játszik, noha nem játszik minden gyerek egyformán. Éppen ezért a gyermek játékát folyamatosan megfigyeljük, és ez által ismerjük meg a gyermek személyiségét, kapcsolatait, társas magatartását, elmélyültségi fokát, verbális képességeit, gondolkodását, ismereteit,

mozgását. Véleményünk szerint a gyermek játékát a spontaneitás, az öröm, az előkészítés jellemzi, ami nem más, mint egyfajta tanulás. Az óvodai játék szabad, de nem szabados!

2. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek nevelése

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottnak jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek sajátos fejlesztésének elvei, feladatai

- Bizonyos funkciók tartós stagnálása esetén visszatérni a gyermeknek arra a fejlettségi szintjére, ahol még biztonságosan mozog, és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat el kell juttatni őt a következő szintre.
- A lemaradások természetes módon történő fejlesztése sok mozgással, játéktevékenységgel.
- Idő és lehetőség biztosítása a hiányosan elsajátított vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való elmélyítésére, korrigálására.

3. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

Módszertani alapelvek

- Vannak gyerekek, akiknél már igen fiatal korban feltűnik, hogy adottságai valamilyen területen az átlagosnál lényegesen jobbak, és ehhez sokszor a kíváncsiságnak és az akaratnak szokatlan erőssége társul. Éppen ezért óvodás korban érdemes beszélni a tehetség, azaz „a tehetség ígéret” felfedezéséről, a személyiség optimális fejlesztéséről.
- Fontos kérdés, hogy adottságaival később hogyan tud élni a gyerek, hiszen az adottság csak egy lehetőség, amely áldássá válhat a belső erők és a környezet hatásai által. Nem szabad ugyanis a tehetség kialakulásánál figyelmen kívül hagyni, hogy az adottságok csakis a pozitív, a gyerekek megfelelő környezeti hatások által fejlődnek képességekké, esetleg tehetséggé. Kiemelkedő szerepe van tehát:
 - a családnak
 - az óvodának
 - a társaknak
- A tehetséget gyakran – tévesen – kizárólag a kiemelkedő képességűekkel azonosították. A képességek azonban bármilyen fontosak is, a tehetségnek csak egyik

összetevőjét alkotják. Az összetevők, amelyek állandó kölcsönhatásban vannak, a következők:

- Átlagon felüli képességek (általános és speciális).
- Kreativitás (eredetiség, rugalmasság).
- Feladatkötelezettség (kíváncsiság, érdeklődés, szorgalom, kitartás).
- A tehetségazonosítás szempontjai:
 - Kreativitás jellemzői
 - Szociális képességek jellemzői
 - Intellektuális képességek jellemzői
- Az óvoda a maga kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel, gyermek igényeire való odafigyeléssel, minél szélesebb tapasztalat nyújtásával, önbizalom erősítésével, akarva akaratlanul felszínre hozza a többlet teljesítő gyerek adottságait, képességeit.
- Fontos szem előtt tartanunk, hogy az óvodás életkorban nem a tehetség diagnosztizálására kell törekednünk, hanem a lehetőségeket kell észrevennünk. Nem mérésekkel kell a gyerekek adottságait feltérképeznünk, hanem a hétköznapiak során gyakorlattá vált megfigyeléseket kell a tehetség lehetséges jegyeinek szempontjából rendezni. Amit tapasztalunk nem biztos, hogy többlet képesség. Lehet, hogy csak a gyermek gondolkodásának fejlődési üteme gyorsabb.
- A kiválóan kreatív, tehetségígéretes gyermekek saját csoportjukban élik az óvodás életüket. A gyermekek szabadon dönthetnek arról, hogy részt kívánnak-e venni a felkínált tevékenységekben.
- A gyermekek fejlesztése két síkon történhet:
 - napi tevékenységekbe, játékba, illetve
 - kiscsoportos kreativitást fejlesztő foglalkozások keretében, továbbá délutáni tehetséggondozó műhelyekben.
- Tehetséggondozás színterei még a napi tevékenység mellett ünnepeinkre, néphagyományos jeles napokra készülés, ahol az egyéni bemutatkozásra is lehetőség nyílik

<i>Tehetségterületek</i>	<i>Tehetség felismerésének színterei</i>	<i>Műhelymunkák a tehetséggondozásban</i>
Nyelvi	Irodalmi, anyanyelvi, drámajáték során	Meseműhely, anyanyelvi játékok
Zenei	Zenei tevékenységekben	Énekes, ritmusos, hangszeres műhelyek
Térbeli-vizuális	Vizuális tevékenységben	Képalkotás, plasztikai munkák, terek
Testi-kinesztetikus	Mozgásos tevékenységben	Sport és egyéb mozgásos tevékenységek, Népi játékok, táncház
Logikai	Logikai, matematikai tevékenységben	Kreatív, logikai műhelyek

Természeti	Természeti témakör közben	Környezeti, természeti műhelyek
Szociális	Szociális területen	Kiemelkedő vezetői képesség

Az óvodapedagógusi feladatok, a tehetség felismerésekor

- Az óvodapedagógus szűrje ki a kreatív, kiváló adottságokkal, képességekkel rendelkező gyermekeket
- Átgondolt, tervszerű munkával a kreatív, tehetségígéretes gyermekek komplex fejlesztése /a gyermek tehetségével összefüggő erős oldalak támogatása, gyenge területek kiegészítése, valamint minden terület fejlesztése/
- Minden óvónő rendelkezzen tehetséggondozási fejlesztési tervvel, amely tartalmazza a speciális célokat (tehetségígéretes gyermekek fejlesztése érdekében)
- Tehetséges gyermekek alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése. Azok tartalmának, minőségének fejlesztése, valamint szervezeti formáinak biztosítása
 - Élményszerző, sokszínű programok szervezése
 - Lehetőség biztosítása a gyermeknek a tehetsége gyakorlására, miközben az óvodapedagógus a maga módján fejleszti a gyermeket
 - Pihenés, relaxáció lehetőségének megteremtése
 - Ösztönözni, motiválni, erősíteni a gyermekek kreativitását
- Olyan speciális, célzott tevékenységek szervezése, amelyek kiegészítik a direkt tehetségfejlesztést/vizuális, ének, mozgásos, logikai, amelyek fejlesztik a kreativitást, szociális, intellektuális, általános képességeket/
 - Tehetségműhelyek délutáni programjainak megszervezése
- Csoportokban az egyéni kompetenciák sokoldalú, differenciált, fejlesztése napi tevékenységbe ágyazva /kiscsoportos tevékenység közben is/, pl.
 - Őszi kiállítás szervezése a gyerekek munkáiból
 - A közös tevékenységek során készült programokról, fotó kiállítás rendezése év végén
- Az óvodapedagógus bátorító felnőttként viselkedik, beszélget a szülővel, tanáccsal, ötlettel látja el, biztatja, meggyőzi.
 - Szülők bevonása a tehetséggondozási célkitűzéseinkbe, megvalósításába/családi programok, „tehetséggondozó „tevékenységek délután, tanácsadás/
- Tájékoztatja a következő intézményt a gyermekkel kapcsolatos felfedezéséről.

4. Óvodai fejlesztő program – a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésére

Szervezési feladatok

- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben élő gyermekek szüleivel az óvodapedagógus megértő, bizalmat ébresztő magatartással kezdeményezzen kapcsolatot és igyekezzon a megfelelő partnereket mozgósítani a gyermekek életkörülményeinek javítása érdekében.

Nevelőtestület együttműködése

- Az óvodában a nevelés eredményességéhez a dajka és pedagógiai asszisztens munkája is hozzátartozik. Célunk az óvodapedagógus és a **nevelőmunkát közvetlenül segítő** munkakör összehangolása a pedagógiai munka hatékonysága érdekében és a dajkák és pedagógiai asszisztensek nevelőpartneri rangra emelése.
- Programunkban konkrétan körülhatároljuk azokat a feladatokat, amelyeknél számíthatunk, a segítségükre egyértelművé tesszük a számukra, hogy mely pedagógiai kérdésekben van véleményezési, mely pedagógiai kérdésekben van döntési jogkörük.
- A pedagógiai asszisztens és a dajka kompetens szerepköri feladatai:
 - Az óvoda óvó-védő funkciójának teljesítése.
 - A gyermek lelki egészségének védelme.
 - A gyermekekről kapott információk felettesei felé való továbbítása.
 - Az óvodapedagógus útmutatása alapján alkalmazza az egyéni bánásmód elvét és a differenciált módszereket.
 - Segítse a gyermekek tevékenységét, támogassa az önállóságukat.
 - Váljék igényükké a rendszeres, folyamatos továbbképzésen való részvétel.
 - A továbbképzéseik anyagát alapvető mentálhigiénés ismeretekkel, önismereti, személyiségfejlesztő elemekkel bővítjük.
 - A megszerzett ismeret és tudásanyag gyakorlati munkájába való beépítése.
 - Saját elfogadó, befogadó attitűd kiépítése.

A pedagógiai munka kiemelt területei

A célt akkor érjük el az adott módszerekkel, ha az óvodában lévő veszélyeztetett gyermeket sikerül a családban tartani, körülményeit, életfeltételeit javítani. Sikerül elérni, hogy a gyermek több időt töltsön a szülőkkel.

Módszerek:

- szituációs játék,
- beszélgetés,
- a szülők bevonása a munkába,
- egyéni bánásmód.

Konkrét tevékenységi formák:

- családlátogatás,
- szülői értekezletek,
- hagyományok ápolása, nyílt ünnepségek,
- orvosi vizsgálatok megszervezése,
- kapcsolattartás a társszervekkel,
- közös programok.

Együtműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

A hátrányos helyzetű gyerekek ellátásában nagy segítséget biztosít a családsegítő szolgálat Esély Szociális Alapellátási Központ, a két intézmény együtműködése szoros, ami a speciális fejlesztést segíti.

5. Speciális étrendet igénylő gyermekek

1-es diabéteszsel élő gyermekek ellátása.

A Köznev. tv. 46. § (3) bekezdésének b. pontjában foglaltak szerint a gyermeknek joga, hogy a nevelési és nevelési-oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék. A 46. § (3) bekezdés g. pontjában foglaltak alapján a gyermeknek joga, hogy az állapotának, személyes adottságának megfelelő, megkülönböztetett ellátásban – különleges gondozásban, rehabilitációs célú ellátásban – részesüljön, és életkorától függetlenül a pedagógiai szakszolgálat intézményéhez forduljon segítségért.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 41. §-a szerint a gyermekek napközbeni ellátásaként életkoruknak megfelelő nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni. A Gyvt. 151. §-a értelmében a **gyermekétkeztetés szabályait kell alkalmazni** az óvodában nyújtott étkeztetésre is. Ezek alapján tehát, ha az óvoda, iskola biztosítja minden gyermek számára az étkeztetést, akkor a cukorbetegsége és élelmiszerallergiára hivatkozva azt nem tagadhatja meg, és biztosítani kell a speciális étrend szerinti ellátást is

VIII. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve ellensúlyozható. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van. Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

- a hátrányos helyzet leggyakoribb okai (környezeti, anyagi, egészségügyi, a gyermek személyiségében rejlő okok)
 - munkanélküliség,
 - alacsony jövedelem,
 - alacsony műveltségi szint,
 - rendkívül rossz szociális körülmények

Szervezési feladatok

- Integrációt elősegítő csoportalakítás
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitvatartás kialakítása

A pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei – családpedagógiai elvek)

- Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos tevékenység
 - egészségügyi szűrővizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi - fogászat, szemészet, fülészet, ortopédia vizsgálat) kezdeményezése, megszervezése
 - gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok), védőnői hálózat (korai képességfejlesztéssel kapcsolatos tanácsadás)
 - gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése; kirándulások, táborok szervezése; rendezvények látogatása)
 - a szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés, a szociális munkás
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:
 - Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása)
 - Védőnői hálózat (korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás)
- Óvoda-iskola átmenet támogatása
 - iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási készítés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása)
 - iskolaválasztás támogatása (szülők tájékoztatás)
 - a gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében
- Szülőkkel való személyes kapcsolat kialakítása, kapcsolattartás, együttműködés
 - a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása
 - rendszeres (napi, vagy heti) tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon. (nyílt nap a csoportban, óvodában)
 - egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása
 - szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése (papa-mama klub, farsang, karácsony, anyák napja,
- Intézményi önértékelés, elemzés, eredményesség
 - eredményesség (indikátorok teljesülése: hiányzás csökkenése, iskolakezdés megfelelő időben, új eljárás bevezetésének tapasztalatai az iskolaérettség elérése) mérése, elemzések készítése az éves óvodaigazgatói beszámolóban.
 - Várható hatások, eredmények:
 - A gyerekek beilleszkednek, biztonságban érzik magukat a befogadó óvodai közösségben.
 - A szülők tapasztalják a befogadó környezet pozitív hatását, ezért ők is segítséget tudnak nyújtani a gyermek elfogadásában és fejlesztésében.

- Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

A migrációs populáció integrációja

- A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük, hogy az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Óvodai nevelési programunkban olyan **készségek fejlesztése** is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése) és a szociális **készségek** (kötődés, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése.
- **Feladatunk:** A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

IX. Esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség, a Helyi Esélyteremtő Program és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre.

Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen:

- az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál
- az óvodai szabályrendszer megállapítása és a követelménytámasztás során
- a teljesítmények értékelésénél
- az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során
- a különböző juttatásokhoz való hozzáférés során
- az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során

Intézményünk éves munkatervében tervezi az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, a szükséges korrekciókat megteszi.

Feladat:

- munkaközösség éves munkaterv szerinti működtetés (Helyi Esélyteremtő Program - HEP)

Az óvoda-iskolai átmenet támogatása az alábbiak által valósul meg:

- az intézményi együttműködési formák erősítése, intézményi és intézményközi műhelyek működtetése,
- intézményi átmenetet segítő program működtetése,
- a gyermekek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségi szint eléréséhez és a sikeres iskolai előrehaladás megalapozásának érdekében óvoda-általános iskola átmenet program működtetése a kötelező felvételt biztosító általános iskolával,
- az óvoda-iskola átmenet komplex (mérésen és nyomon követésen alapuló) differenciált pedagógiai támogatása,
- a tanköteles kort elérő gyermekek közül az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget el nem érő gyermekek esetében beavatkozás a sikeres iskolai tovább haladásukat megalapozó készségek, képességek, attitűdök fejlődését elősegítő pedagógiai eszköztár használatával.

X. Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

A gyermek- és ifjúságvédelem szorosan kapcsolódik az óvoda pedagógiai tevékenységéhez. Az intézményben olyan igazgatási és pedagógiai tevékenységet kell kialakítani, amely eleve kizárja annak lehetőségét, hogy bármelyik gyermek származása, színe, neme, vallása, nemzeti etnikai hovatartozása vagy bármilyen más okból kitaszított helyzetbe kerüljön.

Kötelezően felvesszük a hátrányos helyzetű gyermekeket, valamint gyámügyi javaslattal rendelkező gyermekeket.

A gyermekvédelmi munka célja

- A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenység magába foglalja a családdal, szülőkkel való kapcsolatteremtés rendszerét, hisz alapvető célkitűzés, hogy a gyermek családban nevelkedjen, szüleitől kapja meg a segítséget, hogy óvodába járjon, felkészülhessen az iskolába.
- Testi-lelki egészségük védelme az óvoda sajátos pedagógiai módszereivel.
- Óvodánkban minden veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermek olyan szinten fejlődjön, hogy egyenlő esélyekkel és időben kezdje el az iskolát.
- Személyiségük korukhoz mértén teljessédjék, és önmagukhoz mértén fejlődjön.
- Érezzék jól magukat az óvodában társaik és a felnőtt dolgozók között.
- A sajátos nevelési igényű gyermek önmagához képest fejlődjön, a másságot a többi gyermek is fogadja el - ezt példamutatással igyekszünk elérni. A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy különleges gondozás keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai ellátásban részesüljön. A meghatározott szakértői és rehabilitációs szakértői véleményében foglaltak szerint kell az óvodai nevelést biztosítani.

A célok elérése érdekében feladatok

- A hátrányos helyzet szakszerű kezelése, a veszélyeztetettség megelőzése, ha szükséges, családsegítő bevonásával.
- Egyéni, differenciált fejlesztés egyéni és kiscsoportos formában.
- Szülők felkészítése az otthoni bánásmódra, fejlesztésre.
- Az érintett gyermek törvények által biztosított jogainak megismerése, megismertetése a szülőkkel.
- Az integrált nevelés biztosítása a gyermek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.
- Beszédhibák javítása helyben logopédussal, más problémák utazó, vagy más szolgáltatóval megoldva.
- Jó kapcsolat a helyi környezetet segítő szolgálatokkal.
- A családok számára minden segítség megadása szakemberhez irányítás révén.
- Tárgyi feltételek biztosítása.
- Egészséges, nyugodt, otthonos környezet biztosítása.

Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén: óvodapedagógus, gyermekvédelmi megbízott, óvodaigazgató feladatai.

A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, ellátásával, törvényes képviselőjének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

- A gyermekjogi képviselő...
 - ellátja a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermek törvényben meghatározott jogainak védelmét.
 - kiemelt figyelmet fordít a különleges vagy speciális ellátást igénylő gyermek védelmére.
 - figyelemmel kíséri az óvodában folyó gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységet, segíti a gyermeki jogok érvényesülését.
 - indokolt esetben megkeresi az óvoda fenntartóját, illetve szükség szerint a gyermek érdekében a gyámhatóságnál eljárást kezdeményez.
- Az óvoda
 - Az óvoda közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
 - A nevelési intézmény vezetője felel a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért, a gyermekvédelmi jelzőrendszernek a köznevelési intézményhez kapcsolódó feladatai koordinálásáért.
 - Ha az óvoda a gyermeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.
- A pedagógus
 - Nevelési intézményben a pedagógus számára a kötött munkaidőnek neveléssel le nem kötött részében a gyermekvédelemmel összefüggő feladatok végrehajtása rendelhető el.
 - A nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatjuk a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről, elérhetőségének helyéről, idejéről.
 - Ha a gyermek az óvodai foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha a gyermek a szülő írásbeli kérelmére - a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra. Ha a gyermek távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan.
 - a) Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt óvodai nevelésben, és egy nevelési évben igazolatlanul öt nevelési napnál többet mulaszt az óvoda igazgatója - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.

23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot. Az értesítést követően a gyermekjóléti szolgálat az óvoda, bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít, amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a gyermek óvodába járásával kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat.

- b) Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és az igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a tizenegy nevelési napot, az óvoda igazgatója a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot
- c) Ha a gyermek az Nkt. 8. § (2) bekezdése alapján vesz részt az óvodai nevelésben, és igazolatlan mulasztása egy nevelési évben eléri a húsz nevelési napot, az óvoda igazgatója haladéktalanul értesíti a gyermek tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, a család- és gyermekjóléti központot, családból kiemelt gyermek esetén a gyermekvédelmi szakszolgálatot.

XI. Az óvoda kapcsolatrendszere

A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

A szülőkkel való kapcsolattartás alapelvei az inkluzív pedagógia jegyében:

- A család a szocializáció első színtere.
- Erősítsük családi nevelést.
- A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.
- Személyes kapcsolat alakítunk ki a szülőkkel.
- A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.
- A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.
- A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk

• Családlátogatás

Célja, hogy az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól a szülővel egyeztetett időpont betartásával.

Szükség esetén a gyermek érdekében együtt végezzék a látogatást a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival.

• Befogadás (Beszoktatás)

Erre azért van szükség, mert minden esetben új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkoznak a gyermekek. A beszoktatás a későbbi közösségi életet is meghatározhatja, a biztonságot nyújtó, nyugodt, szeretetteljes családi légkör megtapasztalásával vagy ennek ellenkezőjével. A család legfontosabb információforrása az óvodáról gyermeke hangulata, benyomásai, tapasztalatai. Az elfogadási időt a gyermek személyisége, érzelmi állapota, valamint a szülő kérése határozza meg.

• Közös programok

Az ünnepek lehetőséget teremtenek a család és az óvoda kapcsolatának elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére. A közös programok nemcsak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett kirándulásokat, sportprogramokat, kulturális eseményeket. Fontos, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból, úgy külsőségben, mint belső tartalmukban. Zöld óvoda programokba bevonjuk a szülőket is.

• Nyílt nap

A szülőknek lehetőséget kell biztosítani a napi életbe való betekintésre, így személyes élményeinek alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, teljesítőképességéről, egyúttal módjuk van társaikkal való összehasonlításukra is.

• Szülői értekezlet

Az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Az óvodapedagógus feladata a szülők véleményének a csoport egészét érintő témákkal kapcsolatos meghallgatása, javaslatainak figyelembevétele.

- **Fogadó órák**

Az egyes gyermekeket érintő kérdéseket, problémákat, a gyermekek aktuális fejlettségi szintjét

a szülőkkel megbeszéljük az óvodapedagógusok, igény szerint, de legalább félévente egy alkalommal.

- **Napi kapcsolattartás**

Az óvoda nyitottságából adódóan ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen a gyermekével történt eseményekről, fejlődéséről, valamint az óvodapedagógus is a gyermekkel a családban történt fontosabb eseményekről, napi kapcsolattartásra van szükség. A kommunikáció megkönnyítése érdekében a közösségi médiát is igénybe vesszük, zárt Facebook csoport keretein belül.

Célok az együttműködés terén:

- a gyermekek fejlődésében a folytonosság biztosítása
- a gyermekek személyiségének megismerése
- a családok megismerése a gyermek fejlesztéséhez
- folyamatos kétoldalú kommunikáció, melyet számos módon elősegít az intézmény, igazodva a család nyelvhasználati jellegzetességeihez
- a feladatok egységes értelmezése
- együttműködés és az ismeretek, információk rendszeres cseréje
- a gyermekneveléshez nyújtandó segítségadás koordinálása
- a kölcsönös bizalom megteremtése szülők aktív közreműködésére történő inspirálás saját gyermekeik óvodai nevelése terén:
 - az óvodai és a szülői nevelés kölcsönös megismerése
 - az együttműködés szabályainak betartása
 - a közös célok megvalósítása a gyermek harmonikus személyiségfejlesztése érdekében
 - a tanulási tevékenységek és tanulási lehetőségek kialakítása és fenntartására az otthoni és a szabadidős környezetben is
 - a családok elköteleződésének támogatása
 - kapcsolattartás a segítő szakma képviselőivel
 - megérteni és elfogadni a gyerekek fejlődésének megfelelő nevelési programot/nevelési tervet/szakmai programot
 - megfelelő nevelési stratégiákat alkalmazni
 - hosszú távú együttműködéseket építeni az intézményekkel
 - támogató kapcsolatokat létrehozni a többi szülővel
 - hasznosítani a közösségi szolgáltatásokat.

A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Óvodánk kapcsolatot tart az alábbi intézményekkel

- közművelődési intézmények (faluház, színház, mozi, könyvtár, múzeumok stb.)
 - rendezvényeiket a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva, érdeklődésüket figyelembe véve látogathatják a gyermekek csoportosan, az óvodapedagógusok vezetésével vagy egyénileg, szüleikkel
- pedagógiai szakszolgálatok (szakértői bizottságok, pszichológus, logopédus)
- egészségügyi szakszolgálatok (orvos, szakorvos, védőnő)
- gyermekvédelmi intézmények (gyermekjóléti szolgálat)
 - a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat óvodapedagógusaink a gyermekvédelmi felelős irányításával végzik. A konkrét feladatokat az éves gyermekvédelmi munkaterv tartalmazza.
- Veresegyház Kistérség Esély Szociális Alapellátási Központ
- „Ki akarok nyílni” óvodai alapítvány
- szervezetek, egyesületek

Kapcsolattartás a fenntartóval

Célja a megfelelő információáramlás, egymás munkáját segítő kapcsolat kialakítása. Jogszabályszerinti kötelezettségek. A kapcsolat lehetőségeinek folyamatos felülvizsgálatával az intézményfenntartóval, illetve annak munkatársaival való eredményes és hatékony együttműködés kiemelten az alábbi tartalmak vonatkozásában:

- az intézményi dokumentumokkal szembeni fenntartói elvárások pontosítása
- a beszámoltatás szempontjainak és eljárásrendjének kidolgozása, működtetése
- adatszolgáltatás rendjének szabályozása
- partneri igény és elégedettség mérés
- egyéb kapcsolattartási tartalmak

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata elsősorban a következő főbb területekre terjed ki:

- az óvoda Alapító okiratának, módosítására
- Az SZMSZ, Házirend és Pedagógiai Program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges

- Pénzügyi-, gazdálkodási tevékenységére, az éves költségvetés jóváhagyására, elfogadására, módosítására
- Óvodánk ellenőrzésére gazdálkodási, működési, törvényességi szempontból
- Óvodánk ellenőrzésére a szakmai munka eredményessége, az itt folyó gyermekvédelmi tevékenység, a gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében

A fenntartóval való kapcsolattartás formái:

- szóbeli tájékoztatás
- írásban beszámoló évente egy alkalommal
- egyeztető tárgyalások és megbeszélések
- értekezletek
- fenntartói rendeletek és határozatok átvétele azok végrehajtása céljából
- szükség és igény szerint speciális információszolgáltatás az óvoda pénzügyi-, gazdálkodási-
- szakmai tevékenységhez kapcsolódóan
- működésünkkel és eredményességünkkel kapcsolatos igény és elégedettség mérés kétévente egy alkalommal

Az óvoda - írásban történő - éves beszámolójának szempontjai:

- Programcélok megvalósítása érdekében végzett tevékenység
- Egészségnevelés, környezeti nevelés céljainak teljesítése
- Az éves munkaterv feladatainak teljesítése
- Tehetséggondozás érdekében végzett tevékenységek és azok eredményei
- Felzárkóztatás érdekében végzett tevékenységek és azok eredményei
- Az igazgató ellenőrző tevékenységének tapasztalatai
- Továbbképzéseken szerzett kompetenciák hasznosítása
- Önértékelési rendszer működtetése, eredmények
- Külső szakmai ellenőrzés eredményei és azokból következő fejlesztések
- Pedagógus életpálya modell: minősítések eredményei, és azokból következő fejlesztések
- Az óvoda kapcsolatrendszerének értékelése, különös tekintettel a családok és a fenntartó irányába

XII. A pedagógiai munka dokumentációi

A gyermekek fejlettségállapotának mérése

363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet VI. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 63.§; 93/A.§

A programunkhoz kapcsolódó szakmai dokumentumok

- Az igazgató **éves pedagógiai munkaterve**, mely összefűzi az egyes csoportok éves pedagógiai munkáját.
- Az óvodai program éves tervezése, az óvodapedagógusok által vezetett hivatalos **csoportnaplóban** történik.
 - Tervezés 1 évre: tevékenységek tartalmához szükséges módszertani anyagot tartalmazza.
 - Tervezés 6 hónapra: gondozás, játék, munka, közösségi élet.
 - Témahetek tervezése 7-28 napos ciklusokban: Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása.
 - • Az óvodai csoportnaplóban fel kell tüntetni az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az igazgató aláírását, papíralapú dokumentum esetén az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.
 - A csoportnapló tartalmazza:
 - a gyermekek nevét és óvodai jelét,
 - a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát,
 - a sajátos nevelési igényű gyermekek számát,
 - a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
 - a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
 - a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban, nevelési éven belüli időszakonként
 - a nevelési feladatokat,
 - a szervezési feladatokat,
 - a tervezett programokat és azok időpontjait,
 - a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
 - az értékeléseket,
 - a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató
 - nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt.

- Programunk fontos eleme jogszabály szerint, az óvoda gyermekek fejlődésének folyamatosan nyomon követése. **A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció** a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát, melyről a szülőket félévente tájékoztatjuk.
 - Az egyes évek értékelési eredményeit összekapcsoljuk, szükség esetén fejlesztési tervet készítünk, és csatoljuk a Fejlettségmérő lapokhoz.
 - A gyermeki produktumok a fejlettség mérő lapok mellékleteként jelennek meg.
 - Gyermkeink fejlődését fejlesztő pedagógus is nyomon követi, ő minden nevelési év elején felméri a gyermekeket és ennek eredményétől függően fejlesztő foglalkozásokra viszi őket. A szülőket a felmérés eredményéről tájékoztatja. Nevelési év végén visszacsatolásként újabb felmérést végez.
 - A fejlesztésben részesülő gyermekek értékelésénél figyelembe vesszük a szakértői bizottságok által kiadott véleményeket.
 - Indokolt esetben kezdeményezzük, a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét szükség szerint, de legalább félévenként - rögzíti. Feljegyezzük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat és félévente fejlesztési tervet készítünk. Elkészítjük a gyermekek portfólióját, amely tartalmáról a szülőt tájékoztatjuk.
 - A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza (mellékletek):
 - a gyermek anamnézisé,
 - a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
 - a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
 - amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
 - a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
 - a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

XIII. A pedagógiai szakmai munka eredményessége

- Nkt. 83.§ (2) bek. h) pont alapján

A Pedagógiai Program működésének, bevalásának ellenőrzése, felülvizsgálata az igazgató feladata. Ez folyamatosan történik, illetve alkalmanként akciószerűen.

Az intézményünkben működő Önértékelést Támogató Munkacsoport 4 évente felülvizsgálja a helyi program egyes területeit, szülőkkel készítenek elégedettség mérést, illetve az alkalmazotti közösséget kérdezik munkafeltételeikről. A kapott eredményeket értékelik és szükség esetén módosításokat hajtunk végre.

A vizsgálat módszerei

- megfigyelés, tevékenység látogatás, beszélgetés, értekezlet, interjú, mérés
-

Értékelési szempontsor

- Történt-e változás a gyermekek viselkedésében, fejlettségi szintjük előre mozdult-e,
- megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások eredményei?
- Történt-e pozitív elmozdulás a gyermekek természeti környezethez való viszonyában?
- Ösztönzi-e a nevelőtestületet a Pedagógiai Program további ismeret bővítésre,
- továbbképzésre?
- Milyen visszajelzéseket kapunk a szülőktől?
- A szülők minden szükséges információval rendelkeznek-e az óvoda programjáról és
- gyermekeik fejlődéséről?

XIV. Szolgáltatások

- A nevelési programhoz kapcsolódó, térítésmentesen biztosított köznevelési szolgáltatások
 - hittanoktatás (katolikus és református)
- A nevelési programhoz kapcsolódó, térítéses szolgáltatások.
 - Bozsik foci
 - Bábos angol
 - Zeneovi
 - Rocky
 - Karate
 - Gyerekjóga

XV. A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Az Ovi-Kréta rendszer használata 2024/25. nevelési évben kerül bevezetésre.

XVI. A nevelőtestület tagjai számára ajánlott/kötelező szakirodalom és egyéb forrásanyagok

- program specifikus kötelező és javasolt szakirodalom
- nevelőtestület által kidolgozott tartalmak (Eszköztár, játéktár, kincsesár, mérőeszközök, egyebek)

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

Óvodai nevelés országos alapprogramja	A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
---------------------------------------	--

1. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény	
Zilahy Józsefné: Mese, vers az óvodában	Eötvös József Kk. 2001
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában	Zeneműkiadó 1982
Forrai Katalin: Ének az óvodában	Edito Musica 1993
DIFER Programcsomag – Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer 4-8 évesek számára	Mozaik Kiadó 2004.

2. A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó 1982
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker 2003
Dr. H Tóth István: Ötlettár hagyományörzésre nevelő pedagógusoknak	Kecskemét 1994
Nagy József- Zsolnai Anikó: Szociális kompetencia és nevelés	Osiris 2001
Veckó József: Gyermek és ifjúságvédelem	APC Stúdió 2002
Zsolnai Anikó: A szocialitás fejlesztése 4-8 éves korba	Mozaik 2006
Dr. Ranschburg Jenő: A világ megismerése óvodáskorban	Okker 2002
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker2001
Balogh Éva: Fejlődéslélektan	Didakt 2007
Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája	Tankönyvkiadó 1980
Antal Judit: Mentálhigiéne az óvodában	Barbori BT. 2008

Réce Füzetek: Óvodások környezeti nevelése	Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért 2004
Léglér Kanczler Gyuláné dr. - Bihariné dr. Krekó Ilona Judit: Növény-és állatismeret	BTF TTT Óvodapedagógiai szak 1995
Nyiratiné Németh Ibolya: Zöld jeles napok	Magyar Környezeti Nevelési Egyesület 2005
Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejjel, szívvel	Okker 2008
Villány Györgyné: Játék a matematika? Matematikai játékok gyűjteménye óvodapedagógusoknak	Tárogató Kiadó 1993
Antal-Lundström Ilona: Látható hangok	Argumentum 2006
Hovánszky Jánosné: Zenei nevelés az óvodában	Didakt 2006
Farmosi István: Mozgásfejlődés	Dialóg Campus 2002
Tótszölősyné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában	Szerzői Kiadás 1994
Balázsne Szűcs Judit: Rajzelemzés - belemagyarázás nélkül	SZORT Bt. 2008
Bucherna Nándorné - Faust Dezsőné - Zadravecz Teréz: Néphagyományörzés az óvodában	A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, 2005.
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsne Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenciók óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp. 2004.
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon 2005
Gósy Mária: Beszéd- és beszédviselkedés az óvodában	Pest Megyei Ped. Int. 1989
Balázsne Szűcs Ildikó- Szaitzné Gregorits Anna: Szabadon, játékosan, örömmel A komplex foglalkoztatás kézikönyve	SZORT Bt. 1998
Dr. Szivák Judit: Minőség az óvodában	OKKER Kiadó 2001
Komáromi Lajosné A játék természetes örömeivel Ének-zenei nevelés óvodai gyakorlatomban	Antológia Kiadó 2006
Dr. Dorothy Eion: Kreatív gyermek	Alexandra 2002

XVII. Legitimáció

Az intézmény neve és OM azonosítója Ki akarok Nyílni Óvoda OM. 032839	Az Nkt. 26.§ (1) bek. alapján készítette az igazgató a nevelőtestület bevonásával. <i>Molnár János</i> igazgató aláírása Ph
Legitimációs eljárás -Az érvényességet igazoló aláírások	
Az Nkt.70.§ (3) bek. és a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 117.§ (1) bek. értelmében a nevelőtestület 24/2024. jegyzőkönyvi határozattal jogkörét gyakorolta <i>Bebesi-Csemyrk Ágnes</i> nevelőtestület nevében	20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 118. § (3) bek. a) pont alapján az óvoda szakmai munkaközössége nevében <i>szakmai véleményt nyilvánított</i> <i>Edsne Stark Katalin</i> szakmai munkaközösség – vezető
Az Nkt. 26.§ (1) bek., és 83.§ (2) bek. g) pontja alapján a pedagógiai programot a <i>fenntartó</i> a <i>77/2024.</i> határozatszámon <i>jóváhagyta:</i> <i>Dr. Pósta László</i> fenntartó képviselő Ph	
A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 82.§ (2) bek. és 122.§ (9) bek. alapján a szülői közösség a <i>tájékoztatást megkapta, véleményt nyilvánított</i> <i>[Signature]</i> a szülői közösség képviselő Ph	
A dokumentum jellege: nyilvános (20/2012.EMMI r. 82.§ (3) bek.) Megtalálható az intézmény honlapján	Érvényes: A kihirdetés napjától (2024. <i>12.01.</i>.....) visszavonásig
Iktatószám: 24/2024 Készült: 4 eredeti példányban	

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Az óvodába járó gyermekek szocio-kulturális környezete nagymértékben megváltozik.
2. A program bevalásának eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. A mindenkori törvényi előírások megváltozása.

XVIII. Melléklet

KI AKAROK NYÍLNI ÓVODA
MEGFIGYELÉSI RENDSZERE
Erdőkertes

Megnyitva:

Lezárva:

Óvodai beszoktatás	Fejlettségi szint	Bsz.	K cs		Kö cs		N cs		N cs	
	Problémamentes									
	Hosszabb időt igényel									
	Óvodai élettel szemben elutasító									
SZOCIÁLIS KÉPESSÉGEK										
Képesség	Fejlettségi szint	Bsz.	K cs		Kö cs		N cs		N cs	
Kapcsolatteremtés felnőttekkel	Kezdeményező									
	Elfogadó									
	Visszahúzó									
	Elutasító									
Kapcsolatteremtés társakkal	Kezdeményező									
	Elfogadó									
	Visszahúzó									
	Elutasító									
Beilleszkedése a tevékenységekbe, csoportban betöltött szerepe	Együttműködő									
	Alkalmazkodó									
	Bekapcsolódó									
	Kezdeményező									
	Irányító									
	Társakhoz sodródó									
	Magányosan tevékenykedő									
	Szemlélődő									
Viselkedés óvodán belül	Képtelen alkalmazkodni									
	Megfelelő									
	Részből megfelelő, változó									
Viselkedés óvodán kívül	Nem megfelelő									
	Megfelelő									
	Részből megfelelő, változó									
Önállósága	Nem megfelelő									
	Személyi kontaktus nélkül is teljesít									
	Időként személyi kontaktust igényel									
Feladatvégzése	Állandó személyi kontaktust igényel									
	Motivált, jó megoldásra törekszik									
	Motiváltság hiánya jellemzi, erőtlenség									
	Tevékenysége elmélyült									
	A feladat nem köti le									
	Kitartó a tevékenységben									
Munkatempója	Kapkodó, kitartásra nem képes									
	Gyors, dinamikus									
	Átlagos									
	Lassú, nehézkes									
	Könnyen vált át más tevékenységre									
	Nehezen áll át más tevékenységre									

ÉRZELMI, AKARATI KÉPESSÉGEK									
Képesség	Fejlettségi szint	Bsz	K cs		Kö cs		N cs		N cs
Önértékelés, én-kép	Reális								
	Negatív								
	Túlzott								
Önfegyelem, önkontroll	Kialakult								
	Részben kialakult								
	Kialakulatlan								
Érzelmi állapot	Kiegyensúlyozott								
	Változó								
	Heves, szélsőséges								
	Agresszív, dacos								
	Visszahúzó, szorongó								
Tevékenységben való részvétel	Kezdeményező								
	Együttműködő								
	Bekapcsolódó, alkalmazkodó								
	Passzív, nehezen motiválható								
Feladattudat	Huzamosan feladathelyzetben tartható								
	Rövid ideig tartható a feladathelyzetben								
	Gyakori motiválást igényel								
	Feladathelyzetben nem tartható								
Szabálytudat	Kialakult								
	Kialakulóban								
	Kialakulatlan								
Kudarctűrés	További teljesítményre ösztönzi								
	Bezárkózik, feladja								
	Kudarcot elviseli								
	Agresszivitással válaszol								
Konfliktuskezelés	Kompromisszumra kész								
	Kilép a helyzetből								
	Agresszívvá válik								
Monotónia tűrés	Feladat elvégzésig tart								
	Átlagos								
	Rövid idejű								
Dicséret, siker	Örömmel tölti el								
	Magabiztossá teszi								
	Elbizakodottá teszi								
	Közömbös iránta								

NYELVI-KOMMUNIKÁCIÓS KÉPESSÉGEK									
Képesség	Fejlettségi szint	Bsz	K cs		Kö cs		N cs		N cs
Beszéd állapot	Beszél								
	Nem beszél								
	Nehezen érthető								
Beszédértés	Érti								
	Részben érti								
	Nem érti								
Beszédindíték, beszédkedv	Gyakran kezdeményez								
	Kérdésekre válaszol. Beszélgetésbe bekapcsolódik.								
	Ritkán kezdeményez								
	Nem kezdeményez								
Összefüggő beszéd	Összetett mondatokban beszél								
	Egyszerű tömondatokat használ								
	Egyszavas mondatokban beszél								
Szókincs (aktív, passzív)	Gazdag, kifejező								
	Átlagos								
	Szegényes, hiányos								
Hangerő	Megfelelő								
	Halk								
	Hangos								
Beszédtempó	Átlagos								
	Lassú								
	Gyors								

Ábrázolási képességek	Fejlettségi szint	Bsz	K cs		Kö cs		N cs		N cs	
	Ismeri a rajzeszközöket									
	Szívesen használja a rajzeszközöket									
	Ritkán ül le rajzolni									
	Nem szeret rajzolni									
Ábrázolás fejlődése	Szándéktalan firkálás jellemzi									
	Szándékosan firkál									
	Lengővonalas firka									
	Körvonalas firka									
	Emberi alak jelenik meg rajzán									
	Ember alakja fejes, lábas figura									
	Emberalakja a fő testrészekkel gazdagodik									
	Megjelenik a profilból ábrázolt ember									
	Jól ismeri a színeket									
	Alapszíneket képes felismerni, egyeztetni, megnevezni									
	Színárnyalatokat is megnevez									
	Nem ismeri fel a színeket									
Ábrázolási eszközök használata (olló, ceruza, stb.)	Ügyesen használja									
	Kis segítséggel használja									
	Sok segítséggel használja									
	Ellenáll									
Színezés	Pontosan színez									
	Kis pontatlansággal tartja a formát									
	Nagy pontatlansággal tartja a formát									
	Nem tartja a formát									
Mese-vers	Meséket szereti, szívesen végighallgatja									
	Mesehallgatás közben hamar elfárad									
	Nem szeret mesét hallgatni									
	Könnyen dramatizál, élvezi a helyzetet									
	Szívesen szerepel, de a szövegtudásban segítségre szorul									
	Nem szívesen szerepel									
	Még a passzív szerepeket sem vállalja									
	Mondókákat, verseket hamar megtanulja									
	Néhány ismételés kell az elsajátításhoz									
	Nehezen tanulja meg									

Ének-zene	Fejlettségi szint	Bsz	K cs		Kö cs		N cs		N cs	
	Hallása jó, tisztán énekel									
	Hallása fejlesztésre szorul									
	Ritmusérzéke megfelelő									
	Ritmusérzéke fejlesztést igényel									
	Szívesen vesz részt a zeni tevékenységekben									
	Szívesen énekel, mondókázik									
	Szereti a gyermektáncot									
	Nem szívesen vesz részt benne									
Általános tájékozottság	Sorrendben megnevezi a napokat									
	Segítséggel megnevezi a napokat									
	Nem képes a napok felsorolására									
	Képről felismeri és megnevezi a napszakokat									
	Segítséggel ismeri fel a napszakokat									
	Nem ismeri fel a napszakokat									
	Tudja a nevét, szülei, testvérei nevét									
	Nem tudja a nevét, szülei, testvérei nevét									
	Mennyiségi relációkat képes felismerni, megnevezni									
	Segítséggel képes felismerni, megnevezni									
	Nem képes felismerni, megnevezni									
	Testsémája kialakult, testrészeit megnevezi									
	Segítségre szorul									